

Strategije odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti

Vorkapić, Vinka

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:149892>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Vinka Vorkapić

Strategije odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti
DIPLOMSKI RAD

Rijeka, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Strategije odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Savjetovanje
Mentor: izv.prof.dr.sc. Sanja Skočić Mihić
Student: Vinka Vorkapić
Matični broj: 2508985306819

U Rijeci, srpanj 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalr uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Potpis studentice:

Vinka Vorkapić

SAŽETAK

Većina djece u suvremenim obiteljima izložena su dualnoj socijalizaciji, što znači odgojnim utjecajima u obiteljskom domu i predškolskoj ustanovi. Stoga je imperativ dobrog odgoja i obrazovanja usklađivanje odgojnih utjecaja između dvije sredine u kojima dijete raste i razvija se. Prepoznato je da je roditeljska uključenost u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja neophodna za dobrobit djeteta, što je podržano različitim propisima i suvremenim stručno-teorijskim spoznajama. Profesionalna je odgovornost odgajatelja da razvija partnerske odnose s roditeljima i primjenjuje strategije za poticanje roditeljske uključenosti. Stvaranje partnerskih odnosa s roditeljima podrazumijeva poštovanje, ravnopravnost prihvaćanje i uvažavanje. Postoje mnogi oblici suradnje s roditeljima, a individualni razgovori imaju osobito mjesto u pružanju individualno usmjerene podrške roditeljima, osobito u pružanju podrške primjenom vještina savjetovanja. Ovaj rad daje pregled teorijskih spoznaja, odabranih istraživanja i strategija za podizanje razine uključenosti roditelja u odgojno-obrazovni proces.

Ključne riječi: dualna socijalizacija, uključenost, suradnja, partnerstvo, vještine savjetovanja

ABSTRACT

Most children in modern families are exposed to dual socialization, which means educational influences in the family home and preschool institution. Therefore, the imperative of good upbringing and education is the harmonization of educational influences between the two environments in which the child grows and develops. It is recognized that parental involvement in early and preschool education is necessary for the well-being of the child, which is supported by various regulations and modern professional and theoretical knowledge. It is the professional responsibility of preschool teachers to develop partnership relationships with parents and apply strategies to encourage parental involvement. Creating partnership relations with parents implies respect, equality, acceptance and appreciation. There are many forms of cooperation with parents, and individual conversations have a special place in providing individually oriented support to parents, especially in providing support through the application of counseling skills. This paper provides an overview of theoretical knowledge, selected research and strategies for raising the level of parental involvement in the educational process.

Key words: dual socialization, involvement, cooperation, partnership, counseling skills

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. RODITELJSKA UKLJUČENOSTI U KONTEKSTU SUVREMENE PARADIGME RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	2
2.1. Kvalitetna pedagoška praksa	2
2.2. Suvremeno shvaćanje djeteta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.....	5
2.3. Razvoj djeteta prema Bronfenbrennerovoj teoriji ekoloških sustava	7
2.4. Vrijednosna uporišta ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	9
2.5. Humanističko – razvojna koncepcija kurikuluma.....	12
2.6. Obiteljske strukture i roditeljstvo	15
3. ZAKONSKE I PROFESIONALNE ODREDNICE SURADNJE I PARTNERSTVA S RODITELJIMA	19
3.1. Suradnja s roditeljima.....	19
3.2. Oblici roditeljske uključenosti.....	27
3.2.1. Individualni razgovori	28
3.2.2. Ostali oblici suradnje	29
4. VJEŠTINE SAVJETOVANJA ODGAJATELJA U PRUŽANJU PODRŠKE RODITELJIMA.....	32
4.1. Vještine savjetovanja.....	32
4.2. Pregled odabranih istraživanja	34
5. STRATEGIJE ODGAJATELJA ZA POTICANJE RODITELJSKE UKLJUČENOSTI	39
5.1. Uloga odgajatelja u poticanju roditeljske uključenosti	40
5.2. Profesionalna obveza uspostave i razvoja partnerskih odnosa s roditeljima.....	46
5.3. Uloga odgajatelja u osiguravanju kvalitetne pedagoške prakse	47
5.4. Pružanje podrške roditeljima primjenom vještina savjetovanja	49
5.5. Planiranje individualnih razgovora	52
5.6. Prikaz konkretne situacije iz prakse rada.....	56
6. ZAKLJUČAK	58
LITERATURA.....	61

1. UVOD

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje prvi je organizirani sustav odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj u koji su uključena djeca od navršenih šest mjeseci do polaska u osnovnu školu (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022, Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008). Odgojno-obrazovni proces realiziraju odgajatelji u tjednoj raspodjeli posla kroz 27,5 sati neposrednog odgojno-obrazovnog rada i 12,5 sati rada na ostalim poslovima: pripremu za rad, pisanje dokumentacije obvezno stručno usavršavanje, manifestacije, savjetodavni rad i suradnju s roditeljima (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, godina, čl 29, st.2).

Predškolski odgoj *„ostvaruje se sukladno s razvojnim osobinama i potrebama djece, te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji“* (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022, čl. 3).

Brojne promjene u suvremenom društvu reflektiraju na promjene u obitelji kao i ulogu djeteta u društvu i obitelji (Jurčević, 2019). Time se mijenja uloga odgajatelja u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u odnosu na dijete i njegove roditelje. Naime, odgajatelji imaju jedinstvenu ulogu kao stručnjaci na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u osiguravanju razvoja partnerskih odnosa u kojima roditelji i odgajatelji izmjenjuju informacije o djetetovom razvoju. Osobiti značaj ima pružanje podrške roditeljima u odgoju djece kroz savjetovanje roditelja.

U radu će se prikazati relevantni teorijski koncepti koji određuju sliku djeteta, djetinjstva, strategije odgajatelja u razvoju profesionalnih kompetencija u okviru profesionalne ekspertize u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

2. RODITELJSKA UKLJUČENOSTI U KONTEKSTU SUVREMENE PARADIGME RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

2.1. Kvalitetna pedagoška praksa

Kvalitetna pedagoška praksa ogleda se u uvjerenju da svako dijete ima pravo na visokokvalitetan odgoj i obrazovanje koje cjelovito obuhvaća sve aspekte njegovog razvoja.

Mjerilo kvalitete odgojno-obrazovnog rada predstavlja „*promišljenost odgojno-obrazovnih aktivnosti te osiguranje svrhovitosti i smislenosti aktivnosti za djecu*“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:51). Kvaliteta ustanove je kulturološki uvjetovana i ovisi o „*aspektima poput društveno-ekonomskog konteksta određene zemlje, te potreba, stavova, motiva i uloga dionika sustava*“ (Litjens i Taguma 2010, prema Križman i sur, 2020:9). Načelno kvaliteta ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja podrazumijeva „*sigurno i poticajno okruženje, osoblje sklonu pružanju potpore i ohrabivanju, prilika za pojačanje verbalne i socijalne interakcije i primjena iskustva za promicanje kognitivnog i fizičkog razvoja djece*“ (Križman i sur, 2020:9). Kvalitetna pedagoška praksa podrazumijeva prihvaćanje i uvažavanje svakog djeteta sa svim njegovim posebnostima, osobnosti, kulturom i obiteljskim vrijednostima (Višnjić Jevtić, 2018).

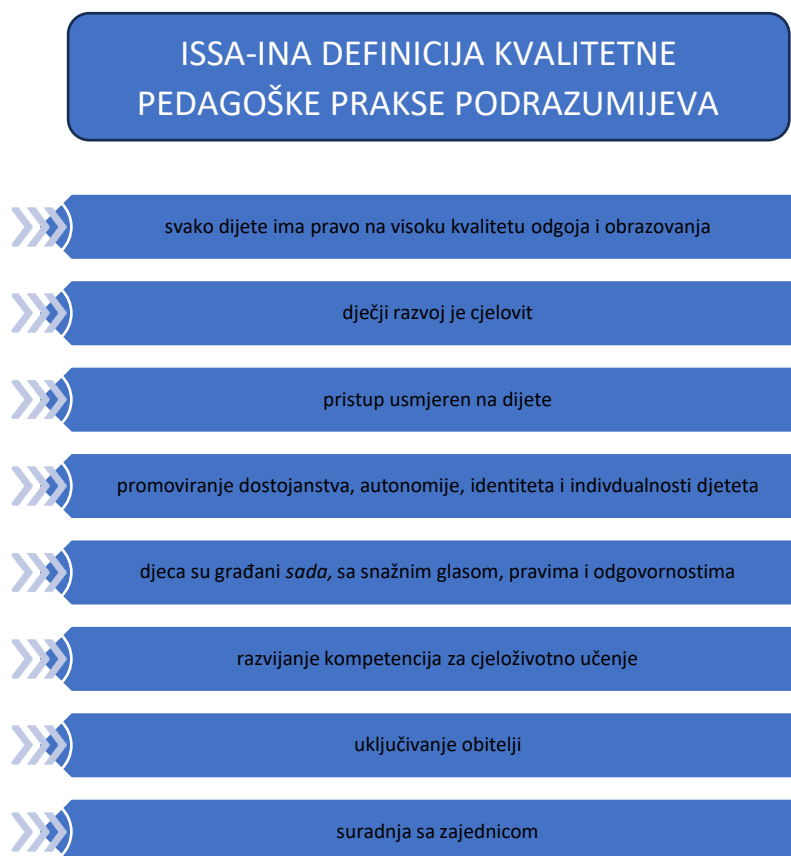
Svako je dijete individua i njegove različitosti, dostojanstvo, autonomiju i identitet odrasli trebaju poštivati i podržavati. Djeca su „*građani sada, sa snažnim glasom, pravima i odgovornostima*“ (Tankersley i sur., 2012:4), a odgajatelji im trebaju pomoći da „*postanu odgovorni građani društva, razviju empatiju i brigu za druge, otvorenost i uvažavanje različitosti, da steknu vještine potrebne za formiranje, izražavanje i obrazlaganje svojih stavova, da slušaju i uvažavaju stavove drugih*“ (Tankersley i sur., 2012:4).

Tijekom djetinjstva kod djece je potrebno razvijati „*kompetencije vezane za cjeloživotno učenje, koje uključuju interpersonalne i građanske kompetencije, svijest o važnosti očuvanja okoliša i održivog razvoja, intelektualno razumijevanje, poduzetništvo i vještine korištenja informacijsko-komunikacijskih tehnologija*“ (Tankersley i sur., 2012:4).

Također, kvalitetna pedagoška praksa pretpostavlja i uključivanje obitelji te suradnju sa zajednicom (Tankersley i sur., 2012). Pate i Andrews (2006., prema Tankersley i sur. 2012) drže da je promoviranje partnerstva s roditeljima važno zato što oni imaju naj snažniji utjecaj na

djetetov uspjeh u životu. Istraživanja pokazuju da što se „*roditelji ranije uključe u odgoj i obrazovanje svoje djece, učinci njihove uključenosti su veći*“ (Michigan Department od Education, 2002, Henderson i Mapp, 2002, prema Tankersley i sur., 2012). Uključivanje roditelja rezultira „*poboljšanjem odgojno-obrazovnih postignuća djece, pridonosi poželjnim oblicima ponašanja djece u skupini, roditelji koji sudjeluju u donošenju odluka o svojoj djeci doživljavaju te odluke kao svoje i predaniji su pružanju potpore vrtiću, uključivanje roditelja pridonosi boljem razumijevaju uloga, odnosa i odgovornosti u trokutu roditelj – dijete – vrtić, pridonosi emocionalnom zadovoljstvu djece, vrsta i kvaliteta uključivanja roditelja utječe na djecu, roditelje i odgajatelje*“ (Tankersley i sur., 2012). Navedena uvjerenja prikazana su na Slici 1.

Slika 1. Uvjerenja koja odražavaju kvalitetu pedagoške prakse prema ISSA-i.

Dakle, ISSA promovira jednakost za svako dijete u pogledu kvalitete odgoja i obrazovanja, inkluziju i poštivanje različitosti, usmjerenost na dijete, cjeloživotno učenje u demokratskom društvu, sudjelovanje obitelji i zajednice, te kontinuirani profesionalni razvoj odgajatelja. Krajnji cilj je ostvarivanje kvalitetne odgojno-obrazovne prakse kojom se postižu uvjeti za cjeloviti razvoj djeteta.

Svako dijete ima pravo na visokokvalitetan odgoj i obrazovanje koje cjelovito obuhvaća sve aspekte njegovog razvoja. Djeca su različita i te njihove različitosti, dostojanstvo, autonomiju i identitet odrasli trebaju poštivati i podržavati. Kvalitetna pedagoška praksa pretpostavlja i uključivanje obitelji.

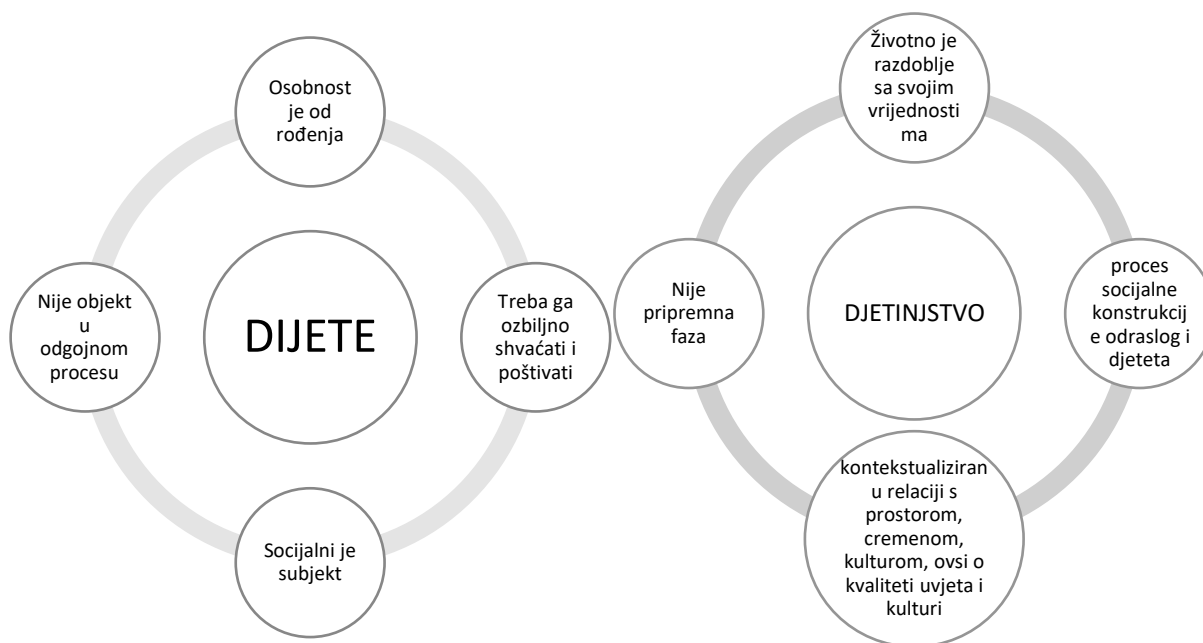
2.2. Suvremeno shvaćanje djeteta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Nove paradigme o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju značajno su promijenile sliku djeteta, profesionalnu ulogu odgajatelja i ulogu roditelja (Maleš, 2011).

Tradicionalno shvaćanje djeteta i djetinjstva potpuno su napušteni te danas shvaćamo dijete kao aktivnog sudionika vlastitog razvoja i učenja u svom socijalnom i kulturnom okružju (Šagud, 2015). Dijete je „cjelovito biće...istraživač i aktivni stvaratelj znanja... socijalni subjekt sa specifičnim potrebama, pravima i kulturom... kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima...aktivni građanin zajednice“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:9,10).

Temeljni postulati u suvremenom shvaćanju djeteta i djetinjstva prikazani su na Slici 2.

Slika 2: Suvremeno shvaćanje djeteta i djetinjstva

Tako se u Nacionalnom okvirnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015: 9,10) navodi da je dijete „osobnost već od rođenja i treba ga ozbiljno shvaćati i poštovati, dijete

nije objekt u odgojnom procesu, već socijalni subjekt koji participira, konstruira i, u velikoj mjeri, određuje vlastiti život i razvoj“. Također u istom se dokumentu opisuje da djetinjstvo „nije samo pripremna faza za budući život već je i životno razdoblje koje ima svoje vrijednosti i svoju kulturu“. Opisuje se da je djetinjstvo proces „proces socijalne konstrukcije koji djeca i odrasli zajednički izgrađuju, ... koji se kontekstualizira uvijek u relaciji s određenim prostorom, vremenom i kulturom (sociokonstruktivizam) i da varira s obzirom na različitost uvjeta i kulture u kojima se događa“(Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:10).

Odgoj djece odvija se u širem društvenom i kulturalnom kontekstu, u interakciji s članovima obitelji, vršnjacima, prijateljima, susjedima i učiteljima (Valjan Vukić, 2011:86).

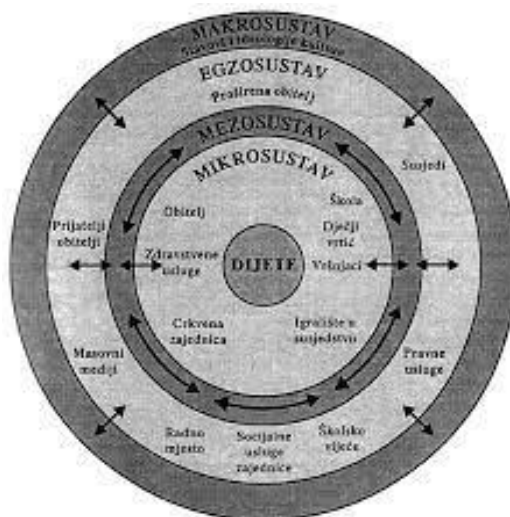
„Institucijski kontekst se pod utjecajem znanstvenih istraživanja mijenjao jer je suvremeno shvaćanje djeteta pokrenulo rasprave i o neposrednoj okolini koja utječe na njega, a to je uz obiteljski iz kojeg dijete dolazi u današnje vrijeme sve više i odgojno-obrazovna institucija, na koju se počelo gledati kao na dječju kuću u kojoj se ono mora osjećati prvenstveno ugodno i prihvaćeno te u kvalitetno pripremljenoj okolini imati priliku razvijati svoje pune potencijale“ (Klišanić, Nardelli. 2021:21)

2.3. Razvoj djeteta prema Bronfenbrennerovoj teoriji ekoloških sustava

Urie Bronfenbrenner utemeljitelj je teorije ekoloških sustava koja se bazira na dinamici interakcija koje okružje ima na razvoj djeteta (Evans, 2023). Teorija objašnjava utjecaj „cjelokupnog konteksta na razvoj preko dvosmjernog, recipročnog, transakcijskog odnosa“ (Višnjić Jevtić i sur., 2018:147).

Vasta, Haith i Miller Bronfenbrennerovu teoriju ekoloških sustava (2005, prema Eret, 2012:145) prikazuju u obliku koncentričnih kružnica.

Slika 3: Bronfenbrennerov ekološki model okoline prema Vasta, Haith i Miller

Kao što je vidljivo na Slici 3, Bronfenbrennerova teorija ekoloških sustava razvoj osobe percipira kroz četiri temeljne strukture: mikrosustav, makrosustav, mezosustav i egzozustav (Bronfenbrenner 1979, prema Rosić i Zloković 2002). Dijete i njegova okolina neprekidno dvosmjerno utječu jedno na drugo (Vasta, Haith, Miller, 2005 prema Eret, 2011). Dijete je u središtu mikrosustava, koji čine „obitelj, škola, vrtić, vršnjaci, igralište u susjedstvu, zdravstvene usluge, crkvena zajednica“ (Višnjić Jevtić i sur., 2018:147). Mikrosustav se sastoji i od općih karakteristika poput veličine doma u kojem dijete živi, kvaliteti dječjeg igrališta, te „ljudi, roditelja, prijatelja susjeda, odgojitelja, koji pak posjeduju svoje karakteristike“ (Višnjić Jevtić i sur., 2018:147).

Slijedeći sloj odnosi se na mezosustav, koji predstavlja odnose unutar mikrosustava, dakle odnose s članovima uže i šire obitelji, prijateljima, odgajateljima i slično. Što su ovi sustavi bolje povezani, razvojna dobrobit za dijete je veća (Višnjić Jevtić i sur., 2018).

Zatim slijedi egzosustav koji se odnosi na „*socijalna okruženja koja utječu na dijete mada uglavnom u njima ne sudjeluje neposredno. To su uvjeti na radnom mjestu roditelja (npr. česta putovanja, iznos plaće, rano vrijeme i sl.) , lokalna vlast koja donosi određene odluke (npr. primanje socijalne pomoći, nabava didaktičkog materijala za vrtić i sl.)* (Višnjić Jevtić i sur., 2018:147).

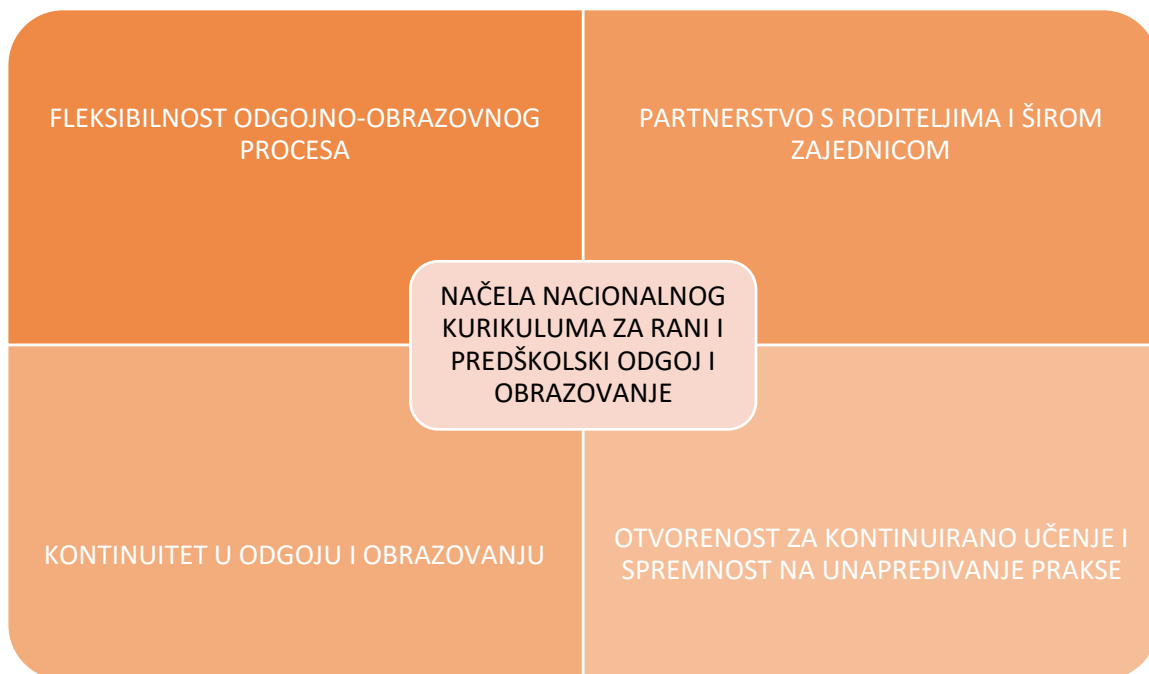
Posljednji dio koncentrične kružnice Bronfenbrennerove teorije ekoloških sustava čini makrosustav, a on predstavlja kulturu u kojoj dijete živi i utjecaj roditelja na dijete (putem njihovih uvjerenja i stavova). Autorica Evans (2023) dodaje još i kronosustav, koji predstavlja vrijeme i odnosi se na promjene koje se događaju tijekom djetetova života, a utječu na njegov razvoj. To mogu biti promjene kao što je polazak u vrtić, školu, razvod roditelja ili preseljenje u drugu kuću.

2.4. Vrijednosna uporišta ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Nacionalni kurikulum rani i predškolski odgoj i obrazovanje je fundamentalni dokument u kojem su sadržana polazišta, vrijednosti, načela i ciljevi koji „predstavljaju okosnicu oblikovanja odgojno-obrazovnog procesa i kurikulumu svakog vrtića, kao i sustava ranog i predškolskog odgoja u cjelini“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 2015:2)

Na slici 4. prikazana su načela Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) i to su fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću, partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom, osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju te otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse.

Slika 4. Načela Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015)

Prema **načelu fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa** vrtić se prilagođava mogućnostima, potrebama i interesima djece i roditelja ili skrbnika. Pri stvaranju kurikulumu i strukture odgojno-obrazovnog procesa, djelatnici vrtića uzimaju u obzir i prijedloge i djece i odraslih. Fleksibilno strukturiran odgojno-obrazovni proces „pretpostavka je tvorbe otvorenoga, razvojnoga, humanistički i sukonstruktivistički orijentiranoga kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:4). Za implementaciju ovog načela u odgojno-obrazovni proces potrebna

je „*fleksibilnost svih čimbenika odgojno-obrazovnoga procesa, a posebice onih profesionalno angažiranih i odgovornih za visoku razinu kvalitete ustanove u cjelini*“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:4).

Primjenom ovog načela u odgojno-obrazovnom radu vrtić se razvija u smjeru zajednice koja uči i u kojoj se poštuju prava i zadovoljavaju potrebe pojedinca te se na taj način omogućuje njihov cjeloviti razvoj i ostvarivanje njihovih potencijala ritmom koji im odgovara. „*U vrtiću nije primjereno postavljanje striktnih shema (vremenskih, prostornih, organizacijskih i sl.), jer one ograničavaju prihvaćanje individualno različitih ritmova djece tj. usporavaju i/ili onemogućavaju puninu razvoja njihovih potencijala*“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:4).

Načelo fleksibilnosti temelji se na stajalištu da je učenje „*aktivni, subjektivni proces konstruiranja znanja pojedinca*“ i uspješno se može realizirati u vrtiću koji „*omogućuje poštovanje prava svakog pojedinca u ustanovi i osigurava zadovoljenje specifičnih potreba, osobnih ritmova i individualno različitih strategija učenja djece*“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:4,5).

Prema **načelu partnerstva vrtića s obitelji i širom zajednicom** vrtići trebaju stvarati uvjete za ostvarivanje suradnje s obiteljima i širom zajednicom. Uvjeti za stvaranje partnerskih odnosa s obitelji su „*poštovanje, prihvaćanje različitosti, ohrabrivanje, podržavanje, aktivno slušanje i ostala ponašanja koja omogućavaju reciprocitet u razmjeni informacija u svezi s djetetom te primjereno i usklađeno odgojno-obrazovno djelovanje prema djetetu (roditelja i odgojitelja), a sve s ciljem djetetove dugoročne dobrobiti*“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:5).

Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom Jedno je od temeljnih načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). Njegujući partnerstvo, suradnju te izravnu, otvorenu i iskrenu komunikaciju, roditelji i odgajatelji zajedničkom suradnjom doprinose zajedničkom cilju – primjereno i pravovremeno odgovaraju na djetetove potrebe i tako pridonose njegovom cjelovitom rastu i razvoju.

Na roditeljstvo se gleda kao na „*proces, ulogu i kao odnos u stalnoj promjeni i interakciji sa širim društvenim kontekstom pa je osobito važno da vrtić prepozna i odgovori na one potrebe roditelja tj. skrbnika djeteta koje su im u određenoj fazi njegova roditeljstva prioritet, kao primjerice: u ponudi primjerenih programa za njegovo dijete; u fleksibilnoj organizaciji prihvata djeteta; u prilagođavanju dnevnog ritma (prehrana, dnevni odmor) i sl.; u*

zagovaranju prava i potreba djeteta ili u pronalaženju potrebnih informacija i resursa te službi koje mogu pospješiti razvoj djeteta (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:6).

Slijedeće načelo je **osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju** i ono se brine da se svakom djetetu omogući jedno od njegovih temeljnih prava - pravo na odgoj i obrazovanje. Kako bi se osigurao kontinuitet u odgoju i obrazovanju mora biti uspostavljena „*kvalitetna suradnja (partnerstvo) u sklopu i među različitim razinama odgojno-obrazovnoga sustava (podsustava) i kvalitetna suradnja svih podsustava s obiteljima djece i lokalne zajednice*“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:6).

Temeljna zadaća za osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju ostvaruje se "*suradnjom vrtića i škole – podrazumijeva zajedničko djelovanje svih sudionika koje je usmjereno na dijete i njegovu dobrobit, vodeći računa ponajprije o psihofizičkim osobinama djece, njihovim potrebama i mogućnostima, a u cilju cjelovitog razvoja, odgoja i obrazovanja djece; unapređivanjem uvjeta za kvalitetan odgojno-obrazovni kontinuitet putem stalnog podizanja razina osobnih i profesionalnih kompetencija (cjeloživotno učenje) stručnjaka svih stručnih profila u odgojno-obrazovnim ustanovama*" (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:7).

Posljednje načelo, **načelo otvorenosti za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse**, postiže se: „*kontinuiranim istraživanjem i unapređivanjem kvalitete odgojno-obrazovnoga procesa od samih praktičara – odgojitelja i drugih stručnih djelatnika vrtića; osposobljavanjem praktičara – odgojitelja i drugih stručnih djelatnika vrtića za istraživanje i aktivno promišljanje vlastite odgojno-obrazovne prakse (na razini inicijalnog obrazovanja i profesionalnog razvoja), u smjeru razvoja refleksivne prakse i refleksivnog profesionalizma; povezivanjem svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa koji uče, istražuju i mijenjaju odgojnu i obrazovnu praksu i dijele to iskustvo s drugima (posebice sustručnjacima i roditeljima) u zajednice koje uče*" (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:7).

Zaključno prema načelima treba istaknuti da je roditeljska uključenost neodvojivi dio suvremenog i ranog predškolskog odgoja i obrazovanja. Od četiri načela jedno se usmjerava na važnost partnerstva s roditeljima i širom zajednicom, a u ostala tri podrazumijeva se važnost roditeljske uključenosti.

2.5. Humanističko – razvojna koncepcija kurikuluma

Suvremeni rani i predškolski odgoj i obrazovanje teorijski se oslanja na humanističko-razvojnu koncepciju koja polazi od ideje humanizma, spoznaje o specifičnim osobinama i karakteristikama djetetova razvoja te spoznaje o značajkama odgoja predškolskog djeteta izvan njegove obitelji. Prema humanističko–razvojnoj koncepciji dijete je vrijednost samo po sebi, ima svoja prava istaknuta i u Deklaraciji o pravima djeteta (UN, 1959), te se u odgoju uvažava njegovo dostojanstvo i razvija samopoštovanje (Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece, 1991).

Humanističko-razvojna koncepcija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja preporuča programe koji osiguravaju zadovoljavanje djetetovih primarnih potreba, utječu na sve aspekte djetetova razvoja (tjelesni, intelektualni, emocionalni, socijalni), poštuju djetetovu posebnost, osobni ritam razvoja, promoviraju humane vrijednosti, uvažavaju i zadovoljavaju potrebe obitelji (Miljak, 1996).

Postoje brojne definicije predškolskog i humanističko – razvojnog kurikuluma, a Petrović-Sočo opisuje kako je to „*otvoreni kurikulum koji promiče ideju da su djeca jedinstvena proaktivna bića, bogata potencijalima i sukreatori svojega razvoja koji, igrajući se i istražujući, otkrivaju i usvajaju nove informacije o svijetu, uče i razvijaju se i u svojim metakognitivnim sposobnostima, ukoliko im se osigura optimalno poticajno okruženje i demokratski orijentirani, empatični i refleksivni odgajatelji*“ (Petrović-Sočo, 2013:13 prema Edwards 1998, Giudici i Rinaldi 2002, Rinaldi 2006, Slunjski, 2006, 2009, Miljak, 2007;2009).

Kurikulum je „*odgojno – obrazovna koncepcija koja se zajednički sukonstruira u određenoj odgojno – obrazovnoj ustanovi i koja korespondira s kvalitetom uvjeta (fizičkog i socijalnog okruženja) za življenje, učenje i odgoj djece u njoj*„ (Slunjski, 2006:52).

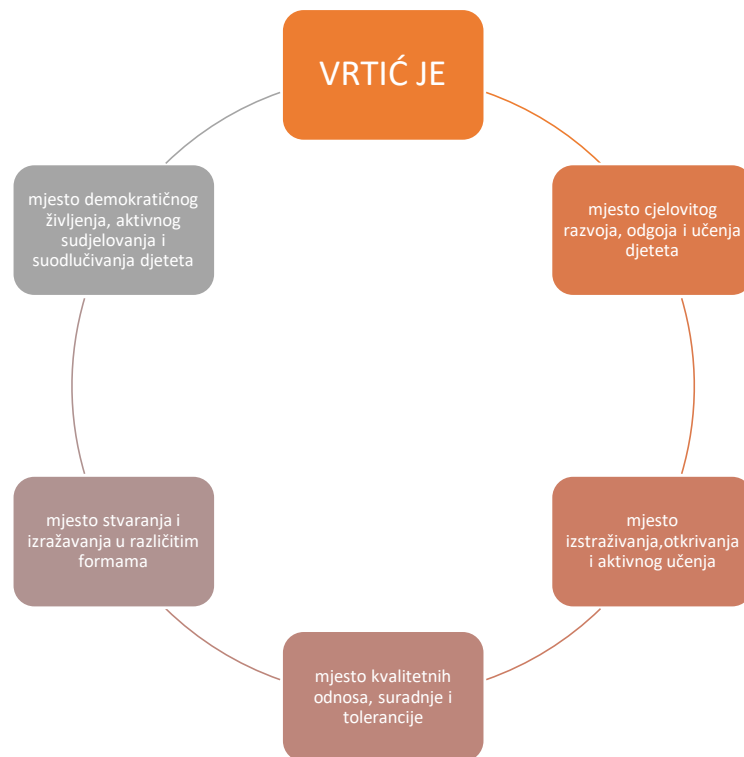
Humanističko – razvojni kurikulum je orijentacija kurikuluma koja poštuje dijete, promovira njegovu autonomiju u procesu vlastita odgoja i učenja i njime se želi naglasiti usmjerenost na dijete, a ne na sadržaj obrazovanja te se potiče razvoj djetetovih sposobnosti za upravljanje procesom vlastita učenja (Petrović – Sočo 2009).

Kurikulum dječjeg vrtića je „*odgojno-obrazovna koncepcija koja se zajednički razvija, tj. sukonstruira u određenome vrtiću i koja korespondira s kvalitetom uvjeta (fizičkog i socijalnog*

okruženja) za življenje, učenje i odgoj djece u njemu“ (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015) te predstavlja implementaciju Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u pojedino vrtiću s obzirom na njegove posebnosti (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Kurikulum vrtića u svakoj ustanovi je koncepcija koja se zajednički razvija i oblikuje s obzirom na kvalitetu uvjeta i specifičan kontekst tj. njezinu kulturu te kulturu i tradiciju okruženja u kojem se ustanova nalazi.

Kako je vidljivo na Slici 5. „Vrtić je mjesto cjelovitog razvoja, odgoja i učenja djeteta; Vrtić je mjesto istraživanja, otkrivanja i aktivnog učenja; Vrtić je mjesto kvalitetnih odnosa, suradnje i tolerancije; Vrtić je mjesto stvaranja i izražavanja u različitim izražajnim formama; Vrtić je mjesto demokratičnog življenja, aktivnog sudjelovanja i suodlučivanja djeteta“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:33-37).

Slika 5: Dječji vrtić treba osiguravati uvjet za cjeloviti rast i razvoj djeteta

Suvremena odgojno-obrazovna ustanova mjesto je u kojem se sinergijskim djelovanjem potiče cjelokupni rast i razvoj djeteta, a važna komponenta je roditeljska uključenost. „Potreba

stvaranja višeslojnih odnosa potpore i pomoći roditeljima rezultat je novih paradigmi djeteta, djetinjstva i obitelji“ (Bašić, 2011.; Lines, Miller i Arthur-Stanley, 2010.; Maleš i Kušević, 2011.; Petrović-Sočo, 2011).

Uključivanje roditelja je važan preduvjet optimalnog razvoja i odgoja djeteta u vrtiću (Milanović, 2014) i doprinosi boljem razumijevanju uloga, odnosa i odgovornosti roditelja, djeteta i vrtića.

Kada roditelji surađuju i redovito komuniciraju s odgajateljima, tada se djeca osjećaju uvaženo jer vide da su njihovi roditelji cijenjeni te osjećaju da imaju podršku i povjerenje u roditelja i odgajatelja, imaju pozitivnija iskustva u vrtiću te su uspješnija i aktivnija u odgojni – obrazovnom procesu (Tankersley i suradnici, 2012). Kvalitetna komunikacija i suradnja između obitelji i vrtića doprinosi djetetovom cjelokupnom razvoju (Amatea i West-Olatunji, 2008, Pate i Andrews, 2006, Rushton i Larkin, 2001, Shonkoff i Phillips, 2000 prema Skočić Mihić, Trošelj, Katić 2013). Uključivanje roditelja u odgojno–obrazovni proces rezultira većim odgojno – obrazovnim postignućima djece, doprinosi poželjnim oblicima ponašanja u skupini i emocionalnom zadovoljstvu djeteta, Pate i Andrews (2006, prema Tankersley i suradnici, 2012), a roditelji koji sudjeluju u donošenju odluka skloni su pružiti veću podršku vrtiću (Pate i Andrews 2006, prema Tankersley i suradnici, 2012).

„Potreba stvaranja višeslojnih odnosa potpore i pomoći roditeljima rezultat je novih paradigmi djeteta, djetinjstva i obitelji“ (Bašić, 2011.; Lines, Miller i Arthur-Stanley, 2010.; Maleš i Kušević, 2011.; Petrović-Sočo, 2011). Odrastanje u postmodernim obiteljima u sinergiji s institucijskim okvirima postaje kompleksno, poglavito ukoliko su obiteljska pravila, granice i vrijednosti nejasni, neodređeni i promjenjivi.

Prepoznat je značaj ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koje roditeljima mogu biti značajan izvor podrške, osobito rastućoj populaciji roditelja iz netradicijskih tzv. različitih obiteljskih struktura. Veliki dio suvremenih nukleusnih obitelji čine roditelji koji rade puno radno vrijeme, nerijetko nemaju podršku šire obitelji, baka, djedova i druge rodbine i djeca pohađaju ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

2.6. Obiteljske strukture i roditeljstvo

Obitelj je primarna društvena zajednica u kojoj zajedno žive roditelji i njihova biološka ili posvojena djeca te drugi članovi povezani srodstvom (Zakon o socijalnoj skrbi, NN br.157/13, Hrvatska enciklopedija), nerazdvojiv je dio društva i kroz povijest se transformirala i prilagođavala razvoju društvenih, političkih, zakonodavnih i drugih odnosa, kao i ideologija (Ljubetić, 2011). Kako se kroz vrijeme mijenjala struktura obitelji, tako su se mijenjale i potrebe obitelji, a sukladno tome i kao odgovor na to mijenja se i uloga odgojno-obrazovne ustanove i uloga odgajatelja.

U suvremenom društvu prisutan je dinamičan koncept poimanja obitelji koji je tijekom povijesnog razvoja značajno izmijenio sliku obitelji od nekadašnje tradicionalne do današnje suvremene (Erdeš Babić, 2022).

U tradicionalnim i predindustrijskim društvima, ponajviše u seoskim područjima, tradicionalne obitelji žive u proširenom obliku, gdje nekoliko generacija živi zajedno pod istim krovom i dijele obaveze proizvodnje hrane i drugih materijalnih dobara (Hrvatska enciklopedija).

Industrijalizacija i modernizacija društva u 20. stoljeću dovela je do promjene tradicionalne proširene obitelji u nukleusne obiteljske zajednice koje tada postaju najčešća struktura obitelji (Ljubetić, 2011). U nukleusnim obiteljima žive dvije generacije – roditelji i djeca. Takve obitelji imaju „jasne, vrlo krute granice između privatnog i društvenog života, radnog mjesta i doma te djece i odraslih“ (Denick, 1989, Anderson, 1990, Elkind, 1995, prema Ljubetić 2011:288). Roditelji su tada često stavljali svoje potrebe na zadnje mjesto, usmjeravajući se na zadovoljavanje djetetovih želja i potreba iznad svega.

U eri postmodernizma u suvremenom svijetu nuklearnu obitelj sve češće zamjenjuju obitelji s jednim roditeljem, obitelji u kojima su roditelji razvedeni, restrukturirane obitelji gdje dijete podižu njegov biološki roditelj i njegov partner ili samohrani roditelji (Brajša-Žganec i suradnici, 2014). Povećan je broj netradicijskih tzv. različitih obiteljskih struktura kao što su jednoroditeljske, rekonstituirane, posvojiteljske, udomiteljske i istospolne (Ljubetić, 2011).

Roditelji vode više računa o svojim potrebama, majke su većinom zaposlene, briše se čvrsta granica između posla i doma te su tada obitelji izložene „dualnoj socijalizaciji“ – onoj roditeljskoj i institucijskoj (Denick, 1989, prema Ljubetić 2011).

Većina djece u suvremenim obiteljima izložena su dualnoj socijalizaciji, što znači odgojnim utjecajima u obiteljskom domu i instituciji. Stoga je imperativ dobrog odgoja i obrazovanja usklađivanje odgojnih utjecaja između dvije sredine u kojima dijete raste i razvija se. Obiteljske strukture prate društvene promjene i suvremene obitelji razlikuju se u strukturi i dostupnosti podrške u roditeljskoj ulozi. Sve je više suvremenih nukleusnih obitelji u kojoj oba roditelja rade puno radno vrijeme djecu upisuju u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i veliki dio nema podršku šire obitelji, baka, djedova i druge rodbine. Kao i rastućoj populaciji roditelja iz netradicijskih tzv. različitih obiteljskih struktura u kojima je nerijetko briga o djetetu na jednom roditelju ili skrbniku.

Neovisno o oblicima obiteljskih struktura roditeljska je uloga jedinstvena te se „*različite strukture, podrijetlo, životni stilovi i karakteristike obitelji i zajednica u kojima djeca žive moraju se uzeti u obzir kako bi se podržao dječji razvoj i učenje*“ (Tankersley i suradnici, 2012:38).

Suvremene obitelji značajno se razlikuju u strukturi u odnosu na tradicionalne, što neosporno utječe i na roditeljstvo koje je specifično u odnosu na relaciju roditelj – dijete, ali i univerzalno. *Roditelji su prvi i najznačajniji odgajatelji djeteta, prvi modeli identifikacije i imitacije, prvi uzori za učenje govora i most za uspostavljanje socijalnih kontakata sa širim okruženjem*“ (Ljubetić, 2007: 63). Ovakav pogled na roditelja upućuje na neospornu činjenicu kako je uloga roditelja zapravo od ključne važnosti za odgoj i socijalizaciju djeteta. „*Roditeljstvo podrazumijeva niz namjernih i sustavnih aktivnosti kojima se promiče dječji razvoj te osiguravaju optimalni uvjeti odrastanja i zadovoljavanja egzistencijalnih i psihofizičkih potreba djece*“ (Visković, 2018:23), što će utjecati na sve aspekte djetetova života. Roditelj je djetetu uzor i model pri komunikaciji s drugim ljudima, pri izražavanju vlastitih emocija, od njega dijete uči moralne vrijednosti te internalizira njegove stavove i uvjerenja (Pećnik i Starc, 2010).

Uloga roditelja jest svojim angažmanom i utjecajem odgojiti dijete u cjelovitu, samostalnu i zrelu osobu, a sve to uz pružanje ljubavi i podrške. U tom procesu dvije presudno važne i za dijete nužne značajke su roditeljska toplina i roditeljski nadzor (Milanović, 2014). Roditeljska toplina djetetu daje osjećaj stabilnosti, sigurnosti i povjerenja, a roditeljski nadzor je potreban kao bi djetetu postavili granice i usmjerili ga na primjerena i pozitivna ponašanja. U zahtjevnoj zadaći roditeljstva ključ je ravnoteža između ove dvije dimenzije i da odgaja dijete u njegovom najboljem interesu suvremenom roditelju, danas su potrebne i kompetencije, odnosno znanje,

vještine i stavovi i velika količina emocija, spremnost na mijenjanje, prilagođavanje, odricanje i uvjerenje da može uspješno odigrati svoju roditeljsku ulogu (Ljubetić, 2011).

Tako, Milanović (2014) i Čudina-Obradović (2006) opisuju četiri opća odgojna stila: autoritativni, autoritarni, permisivni i ravnodušni.

Autoritativni odgojni stil ujedno je i najpoželjniji jer uz nadzor i vodstvo djeteta, ono dobiva puno ljubavi, topline i podrške. Autoritativan roditelj uvažava i prihvaća svoje dijete kakvo jest, podržava i razvija njegovu samostalnost, kreativnost, potrebu za istraživanjem svijeta oko sebe, što će u konačnici povoljno utjecati na djetetov osjećaj samopouzdanja i samopoštovanja. Tako odgojeno dijete biti će otvoreno, znatiželjno, samostalno i pozitivnog pogleda na svijet.

Autoritarni odgojni stil razlikuje se od autoritativnog po tome što mu nedostaje podrška i toplina. Autoritaran roditelj pred dijete postavlja stroge i krute granice, ima visoka očekivanja, prijeti se i kažnjava dijete ako ne ispuni ista, a sve to bez topline i nježnosti koja je djetetu potrebna. Tako odgojena djeca vrlo vjerojatno će razviti nisko samopouzdanje, agresivna ponašanja i nepovjerenje i strah u svijet oko sebe.

Permisivan odgojni stil uključuje toplinu, ali djetetu nije dana nikakva odgovornost niti su mu jasno postavljene granice. Roditelj ne razlikuje djetetove potrebe od želja i ispunjava sve njegove zahtjeve, obavlja poslove umjesto njega. To će na dijete u konačnici utjecati negativno jer će se dijete osjećati nesigurno, nesnalažljivo i nekompetentno.

Ravnodušni odgojni stil karakterizira vrlo niska uključenost u život djeteta. Roditelj nije upućen u to što dijete radi i gdje je, dijete je prepušteno samo sebi. Ovakav odgojni stil rezultira različitim oblicima negativnog i nepoželjnog ponašanja kod djece i smatra se najmanje poželjnim odgojnim stilom.

Zaključno je potrebno naglasiti da optimalan roditeljski stil uključuje roditeljsko vodstvo, jasno postavljena pravila i jasna povratna informacija koja usmjerava dijete i ukazuju na učenje prihvatljivih ponašanja uz pruženu ljubav, podršku, toplinu i pozitivno obiteljsko okruženje.

Od odgajatelja se očekuje da je upoznat sa stručno-teorijskim spoznajama o obiteljskim strukturama i roditeljstvu, te da koliko god je moguće, upozna sliku obiteljskog života djeteta i na temelju toga pronađe načine suradnje koji bi najbolje odgovarali roditelju.

Dobra suradnja vrtića i obitelji danas neophodna za sve sudionike odgojno – obrazovnog procesa jer je „*uporište zajedničkog razvoja, tj. suevolucije djece i odraslih*“ (Slunjski 2006:83). U Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće

obvezno i srednjoškolsko obrazovanje navedeno je kako „*odgojno – obrazovno djelovanje različitih sudionika odgoja, osobito roditelja i odgojitelja, zahtijeva njihovo međusobno razumijevanje i suradnju čime se ostvaruju jedinstveno shvaćani i prihvaćeni ciljevi odgoja i obrazovanja prema potrebama i razvojnim mogućnostima djeteta* (Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2011:50).

3. ZAKONSKE I PROFESIONALNE ODREDNICE SURADNJE I PARTNERSTVA S RODITELJIMA

3.1. Suradnja s roditeljima

Zakonske odrednice propisane su zakonskim propisima i prema njima odgajatelji imaju obvezu suradnje i partnerstva s roditeljima.

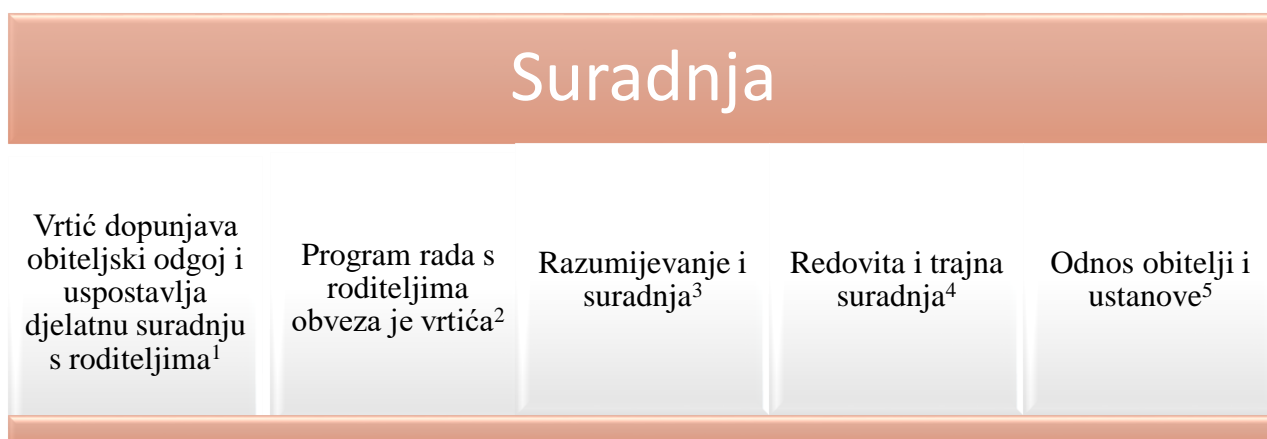
Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju koji uređuje predškolski odgoj i obrazovanje te skrb o djeci predškolske dobi, dječji vrtić je obavezan „*dopunjavati obiteljski odgoj i uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima i djetetovim neposrednim okruženjem*“ (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2002, čl.16).

U Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) definirani su: *programi s obzirom na trajanje i namjenu; predškolski odgoj i naobrazba djece i djece s posebnim potrebama i to djece s teškoćama i darovite djece; predškolski odgoj i naobrazba djece hrvatskih građana u inozemstvu; predškolski odgoj i naobrazba djece pripadnika nacionalnih manjina; ustroj predškole; mjerila za broj djece u odgojnim skupinama; mjerila za broj odgojitelja, stručnih suradnika i ostalih radnika u dječjem vrtiću; mjere zdravstvene zaštite i prehrane djece u dječjem vrtiću; mjerila za financiranje programa dječjih vrtića; materijalni i financijski uvjeti rada; prostori dječjeg vrtića; higijensko-tehnički zahtjevi za prostore u dječjem vrtić; mjerila za opremu dječjeg vrtića; mjerila za didaktička sredstva i pomagala* (Državni pedagoški standard, 2008, čl.1).

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011:16) *temeljni je dokument koji sadrži vrijednosti, ciljeve, načela, sadržaj i opće ciljeve odgojno – obrazovnih područja, vrjednovanje učeničkih postignuća te vrjednovanje i samovrednovanje ostvarivanja nacionalnog kurikuluma*. U navedenom dokumentu ističe se: *"djetetova sadašnja i buduća dobrobit svrha je djelovanja svih izravnih i neizravnih sudionika odgoja i obrazovanja"* Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011:50), a koja se postiže njihovim zajedničkim radom, razumijevanjem i suradnjom.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) službeni je dokument propisan u Republici Hrvatskoj koji sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece u vrtiću, a polazi od postojećih nacionalnih dokumenata (Programskog usmjerenja odgoja i obrazovanja predškolske djece, 1991; Konvencije o pravima djeteta, 2001; Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2011; Smjernica za strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske, 2012; Priručnika za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, 2012). Prema svim gore navedenim dokumentima, ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a samim time i odgajatelji, imaju profesionalnu obvezu suradnje s roditeljima.

Slika 6: Pojmovno definiranje suradnje s roditeljima prema zakonskim dokumentima

Legenda: ¹ Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022, čl. 16); ² Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.); ³ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.); ⁴ Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015.); ⁵ Kurikulum vrtića

Kao što je u Slici 6. prikazano, u svim zakonskim dokumentima naglašena je važnost suradnje s obiteljima.

Dječji vrtić ima obvezu „*dopunjavati obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem*“ (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 2022, čl. 16.).

U tom kontekstu odgajateljeva profesionalna uloga „*podrazumijeva suradnju u obliku programa rada s roditeljima, koji je i zakonski određen*“ (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008, čl. 3).

Suradnja roditelja i odgajatelja još je preciznije istaknuta u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje gdje piše kako kvalitetno odgojno-obrazovno djelovanje predškolske ustanove podrazumijeva „*redovitu i trajnu suradnju s roditeljima i skrbnicima u smislu podijeljene odgovornosti glede ostvarivanja ciljeva odgoja, kao i transparentnost rada odgojno-obrazovnih ustanova, učestaliju suradnju s roditeljima, skrbnicima, lokalnom zajednicom i širim okruženjem*“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015).

Slijedom navedenih zakonskih odrednica svaki dječji vrtić donosi i svoj vlastiti kurikulum u kojem se određuju oblici suradnje s roditeljima. Primjerice, u kurikulumu Dječjeg vrtića Sisak Stari stoji da je to „*teorijska osnova na kojoj se zasniva odgojno-obrazovni rad vrtića, predstavlja osobnu iskaznicu vrtića i odraz je vlastite odgojno-obrazovne filozofije*“ (Kurikulum Dječjeg vrtića Sisak Stari, 2022:5).

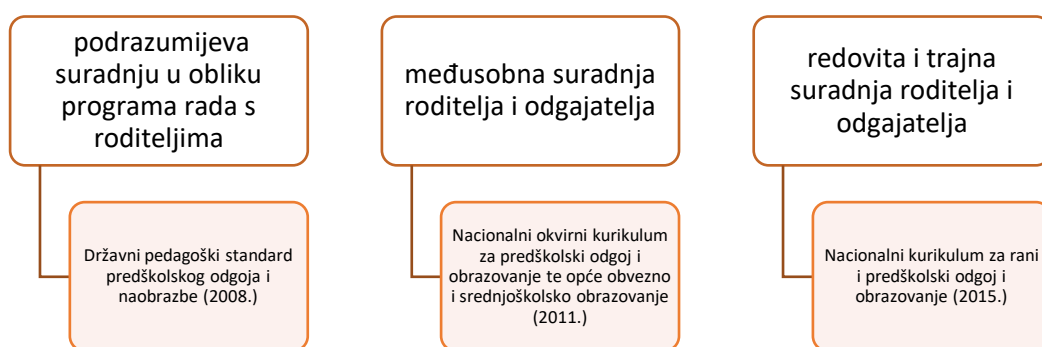
Dakle, u kurikulumu vrtića implementirana su načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje koja služe stvaranju vlastitog kurikuluma bazirana na četiri vrijednosna uporišta: „*fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa, partnerstvo vrtića s obitelji i širom zajednicom, osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju i otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse*“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:11,12). Uporište Partnerstvo obitelji i vrtića u Kurikulumu Dječjeg vrtića Sisak stari naglašeno je rečenicom: "*Za uspješan odgoj djeteta značajan je odnos obitelji i ustanove, obitelji i vrtić u utjecaju na dijete međusobno se povezuju i isprepliću*" (Kurikulum Dječjeg vrtića Sisak stari, 2022:6).

Odgajatelji imaju obvezu suradnje s roditeljima i njihova je profesionalna obveza inicirati roditeljsku uključenost. Tako u Državnom pedagoškom standardu se navodi da "*ostali poslovi odgojitelja obuhvaćaju planiranje, programiranje i vrednovanje rada, pripremu prostora i poticaja, suradnju i savjetodavni rad s roditeljima i ostalima te poslove stručnog usavršavanja*". (Državni pedagoški standard, 2022, čl.29, stav. 2).

Savjetodavni rad s roditeljima zakonski je propisan, a važnost pružanja potpore roditeljima istaknuta je u nacionalnim (Nacionalna obiteljska politika Republike Hrvatske, 2003, Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i

srednjoškolsko obrazovanje, 2011, Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 1997, (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008) i međunarodnim dokumentima (European Commission, 2011, 4, 6; Konvencija o pravima djeteta, 2001).

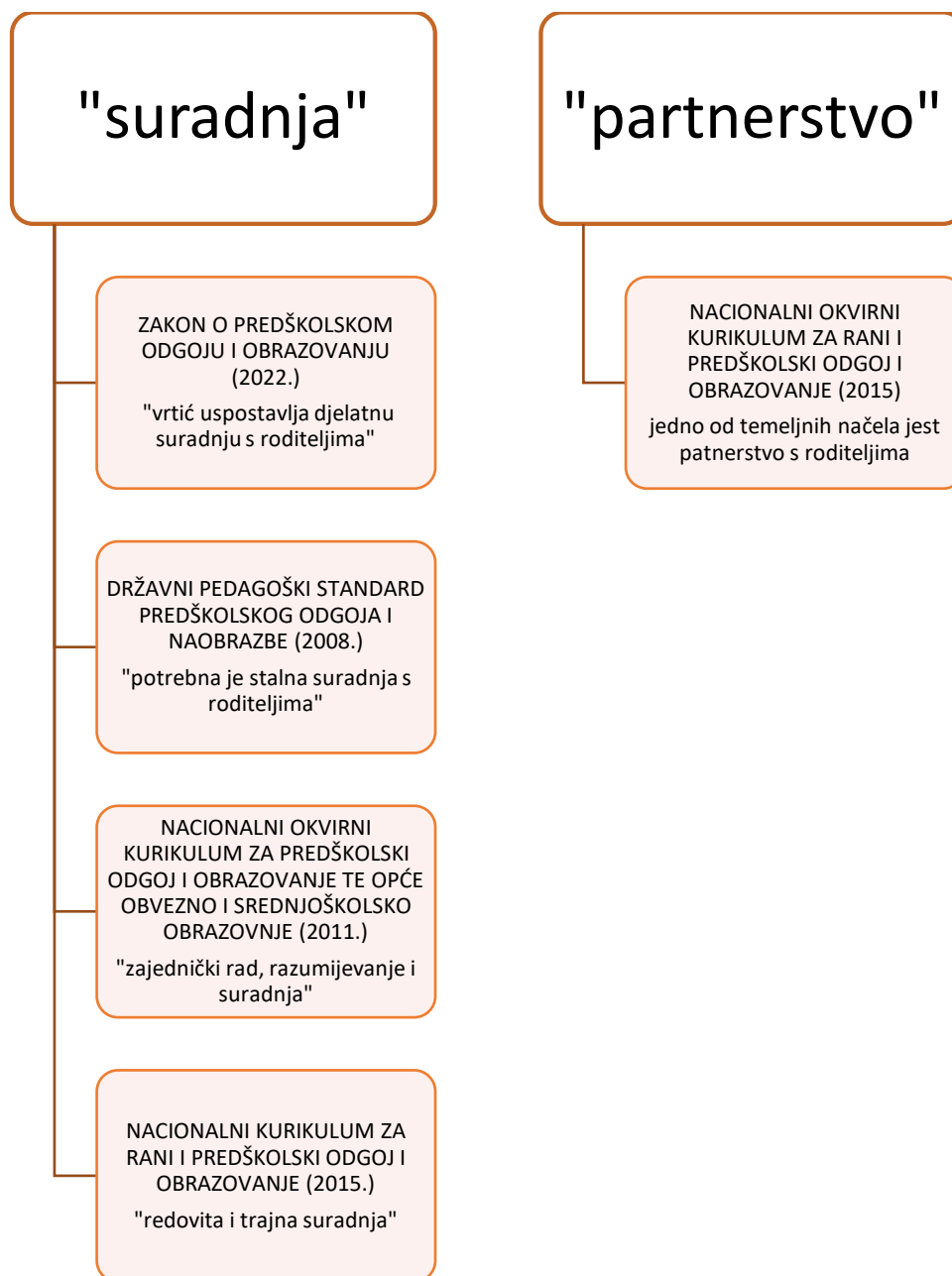
Slika 7: Uloga odgajatelja u suradnji zahtjeva stvaranje uvjeta za uključenost roditelja u odgojno – obrazovni proces

Kvalitetan suradnički odnos između roditelja i odgajatelja podrazumijeva „*dvosmjernu komunikaciju, uzajamnu podršku, zajedničko donošenje odluka i zajedničko poticanje razvoja i učenja djece*“ (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić, Glavina, 2018). Na kvalitetu odnosa između roditelja i odgajatelja utječu faktori koji će direktno utjecati na oblike, intenzitet i uspješnost suradnje: kurikulum suradnika, ravnatelja) o važnosti otvorene i iskrene, dvosmjerne, uvažavajuće, kvalitetne i ustanove, svijest svih odraslih sudionika odgojno – obrazovnog procesa (roditelja, odgajatelja, stručnih kontinuirane suradnje, stavove roditelja i odgajatelja o potrebama, načinima i kvaliteti međusobne suradnje te stručnoj osposobljenosti odgajatelja za izgradnju partnerskih odnosa s roditeljima (Višnjić Jevtić, 2018).

U suvremenoj literaturi „*mogu se pronaći različiti termini koji opisuju odnos između roditelja i odgojno-obrazovnih stručnjaka...a najčešće se navode suradnja, partnerstvo, uključivanje, angažiranost i podrška roditeljima*“ (Višnjić Jevtić i sur, 2018:77-78). Na Slici 8. prikazani su termini suradnja i partnerstvo u navedenim zakonskim dokumentima.

Slika 8: Dokumenti u kojima se navode termini suradnja i partnerstvo

Kako je iz Slike 8. vidljivo, u sva četiri dokumenta upotrijebljen je termin „suradnja“, a u jednom su dokumentu upotrijebljena oba termina, dakle i „suradnja“ i „partnerstvo“.

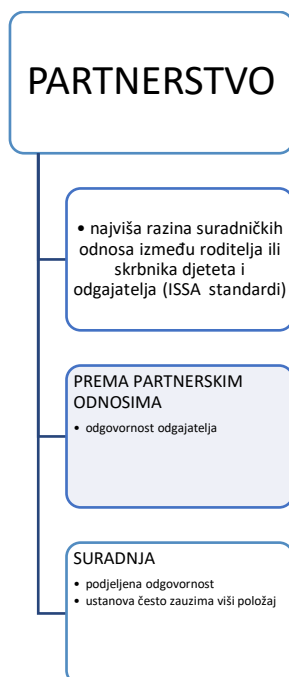
U određenju ova dva termina postoji razlika. Tako, Pašalić Kreso objašnjava razliku između suradnje i partnerstva na način da „*suradnja razvija i njeguje uglavnom površne i formalne*

odnose koji ma koliko da su učestali ne mogu donijeti kvalitativne promjene ako se međusobna komunikacija obitelji i odgojno obrazovne ustanove ne postavi na bitno drugačije osnove i ne promijeni se. Ono što je nužno promijeniti jest odnos prema djetetu, odnosno, percepciju njegove uloge i dobrobiti“ (Pašalić Kreso 2004, prema Ljubetić 2014:5).

Suradnja se temelji na ponajviše površnim i formalnim odnosima, dok se partnerstvo odgajatelja i roditelja temelji na kvalitetnom i kontinuiranom odnosu koji pridonosi njihovom zajedničkom cilju – dobrobiti djeteta (Ljubetić, 2014).

„Partnerstvo i suradnja razlikuju se u načinu uključivanja roditelja u rad ustanove, vrstom komunikacije, inicijativom pojedinaca, motivacijom i aktivnostima“ (Mavračić Milković, 2019:70, prema Ljubetić 2014). Dakle, kada je riječ o suradnji, često ustanova zauzima viši položaj u tom odnosu (Ljubetić 2014), a partnerstvo podrazumijeva ravnopravnost uloga roditelja i odgajatelja, te prihvaćanje i uvažavanje osobnosti i sposobnosti drugih i to ju čini višom razinom (Ljubetić 2014), što je prikazano na Slici 9.

Slika 9: Od suradnje prema partnerstvu

Nekada se u stručno-teorijskom pojašnjenju navodilo da za kvalitetu suradnje imaju odgovornost i roditelji i odgajatelji (Petrović – Sočo, 1995). Oni možda izgradnji međusobnih odnosa doprinose na različite načine, različitim omjerima i različitim intenzitetom u nekom vremenu, njihovi su doprinosi i sadržajem različiti, ali imaju zajednički cilj u čijem postizanju trebaju raditi kao ravnopravni partneri dijeleći odgovornost (Petrović – Sočo, 1995). Danas se ističe profesionalna obveza i odgovornost odgajatelja za ostvarivanje suradnje i partnerskih odnosa s roditeljima ili skrbnicima (Ljubetić, 2014, Višnjić Jevtić, 2018).

Premda se u dokumentima navode oba termina u suvremenoj znanstveno-stručnoj literaturi promovira se suvremeni koncept partnerstvo i partnerski odnos.

Suvremene teorijsko-stručne spoznaje naglašavaju važnost razvoja partnerskih odnosa s roditeljima. Partnerstvo je najviša razina suradničkih odnosa između roditelja ili skrbnika djeteta i odgajatelja, odnosno ustanove za radni i predškolski odgoj i obrazovanje, a odvija se u cilju dobrobiti djeteta i traje cijelo vrijeme djetetovog boravka u ustanovi (Ljubetić 2014).

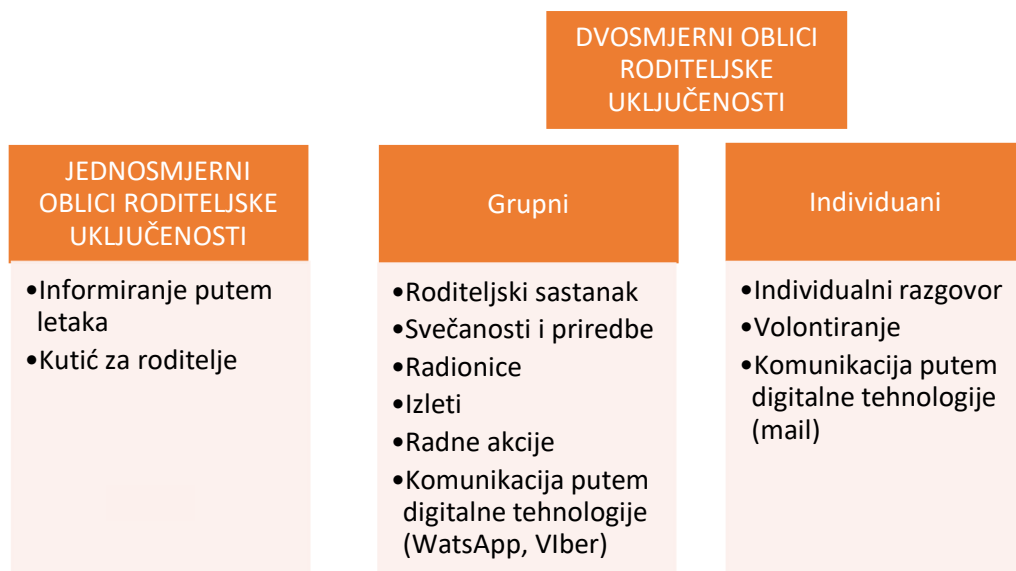
Partnerstvo s roditeljima podrazumijeva ravnopravan suradnički odnos, podijeljenu odgovornost, zajednički cilj – dobrobit djeteta i kvalitetnu komunikaciju (Ljubetić, 2014). Kako bi ostvarili partnerske odnose, nužno je da i odgajatelji i roditelji, odnosno skrbnici djeteta razviju „*povjerenje, izuzetnu otvorenost i toleranciju, a prije svega objektivnost i sposobnost za razmjenu informacija*“ (Milanović i sur., 2014:70).

Partnerstvo je odnos između jednakopravnih partnera, koji ne moraju jednako pridonositi odnosu, ali se taj doprinos mora jednako vrednovati (Višnjić Jevtić i suradnici 2018, prema Keyser, 2006). Partnerstvo bi, dakle, bilo „*najviša razina*“ odnosa (Hutchin, 2006, prema Ljubetić, 2009).

3.2. Oblici roditeljske uključenosti

Partnerstvo s roditeljima započinje prirodno kroz komunikaciju između roditelja i odgajatelja koja se događa kroz svakodnevne interakcije. Postojeći oblici partnerstva s roditeljima koji se provode u suvremenim dječjim vrtićima odnose se na: razmjenjivanje kratkih, svakodnevnih informacija „na vratima“, individualne razgovore, roditeljske sastanke, svečanosti i priredbe, izleti, radne akcije, kutić za roditelje, informiranje putem letaka, volontiranje i komunikacija putem digitalne tehnologije (Milanović, 2014, Skočić Mihić, Srića, 2016, Rogulj, 2022). Kao što je vidljivo na Slici 10., oblike roditeljske uključenosti možemo podijeliti na one koje određuje jednosmjerna i one koje određuje dvosmjerna komunikacija. „Jednosmjerni oblici mogu služiti kao pomoćna sredstva, ali nikako kao jedini oblik komunikacije“ (Mavračić Miković 2019:72). Na Slici 10. prikazani su jednosmjerni i dvosmjerni oblici roditeljske uključenosti.

Slika 10: Prikaz jednosmjernih i dvosmjernih oblika roditeljske uključenosti

Komunikacija putem kutića za roditelje i informiranje putem letaka isključivo su jednosmjerni oblici komunikacije i mogu se koristiti za kratke i jednostavne informacije te kao podsjetnik. Dvosmjerni oblici roditeljske uključenosti dijele se na grupne (roditeljski sastanak, svečanosti i priredbe, radionice, izleti, radne akcije, komunikacija putem digitalne tehnologije kao što su WhatsApp, Viber) i na individualne (individualni razgovor, volontiranje roditelja u skupini te komunikaciju putem digitalne tehnologije, primjerice mailom). Individualni razgovori najkvalitetnij i najučinkovitiji su oblik komunikacije između odgajatelja i roditelja.

3.2.1. Individualni razgovori

Individualni razgovor odnosi se na dijalog između roditelja i odgajatelja, a mogu mu prisustvovati i članovi stručnog tima ako tema razgovora to zahtijeva (Gluščić i Pustaj, 2008). Za razliku od roditeljskog sastanka u kojem participira veći broj roditelja, individualni razgovor značajan je zbog privatnosti koju pruža roditeljima i odgajatelju. Individualni razgovor s roditeljem treba se odvijati se u mirnom i pozitivnom okruženju i ozračju te se roditelj u svakom trenutku mora moći obratiti odgajatelju koji je uvijek spreman na pomoć i komunikaciju.

Roditelj i odgajatelj jedan drugome pomažu u otkrivanju, shvaćanju i interpretaciji djetetovih ponašanja, raspoloženja, akcija koje poduzima ili ne poduzima kod kuće i u vrtiću (Milanović 2014). U ravnopravnom partnerskom odnosu s odgajateljima, roditelj će sudjelovati u neposrednom odgojno obrazovnom procesu ili u nekim drugim aspektima rada vrtića, a možda i zajedno s odgajateljem donositi zajedničke odluke koje se tiču konkretne prakse (Tankersley i suradnici, 2012).

Jedna od temeljnih zadaća odgajatelja jest ta da bude svjestan konteksta u kojem dijete raste. Roditelji i odgajatelji imaju drugačiju ulogu koje se isprepleću. Odgajatelj je stručnjak koji pruža podršku roditeljima u njihovoj roditeljskoj ulozi (Skočić Mihić, Srića, 2016). Temeljno je shvatiti i prihvatiti kako i roditelji i odgajatelji imaju jedan dio znanja o djetetu koji onaj drugi sudionik nema. Samo roditelji mogu odgajateljima dati uvid u vrijednosti i osobine koje oni zastupaju kao roditelji te ih to čini „*su nezaobilaznim partnerima (zajedničkog) stvaranja cjelovitih razumijevanja i znanja odraslih o djeci* (Slunjski, 2008:209). S druge strane, odgajatelji imaju priliku u komunikaciji s roditeljima raspraviti, objasniti i argumentirati svoje razloge za koncepciju koju zastupaju i provode u vrtiću.

3.2.2. Ostali oblici suradnje

Roditeljski sastanak

Roditeljski sastanci su „*formalni tematski organizirani susreti roditelja djece jedne ili više odgojno-obrazovnih skupina predviđeni godišnjim planom i programom rada*“ (Skočić Mihić, Srića, 2016) i „*najčešći su oblik okupljanja i rada stručnjaka sa skupinom roditelja djece od institucionalnih programa*“ (Milanović i suradnici, 2014). Roditeljski sastanci mogu biti: „*(1) predavački – kojima se informira o npr. predškolskom odgoju, ustanovi, programu, (2) ogledni – koji demonstriraju metode i sadržaje rada, te (3) komunikacijski – koji su razmjena iskustava, misli i stavova s drugim roditeljima o temama važnim za njihovo dijete i roditeljstvo*“ (Jeić, Smiljanić i Kuljašević, 2013:6). Roditeljski sastanak omogućava roditeljima da uspostave kontakt i povežu se jedni s drugima i s odgajateljem te da razgovaraju i informiraju se o konkretnoj temi koja je predmet njihova interesa. Roditelji su „*dužni i odgovorni odazvati se sastancima ili pozivu odgojno – obrazovne ustanove u vezi s odgojem i obrazovanjem djeteta*“ (Obiteljski zakon, 2020, čl.94).

Svečanosti i priredbe

Svečanost ili priredba je „*oblik roditeljskog sudjelovanja u kojem odgajatelji pripremaju program i djecu za izvođenje prigodnih recitala, pjesmica, dramskih aktivnosti i slično*“ (Srića, 2014, prema Skočić Mihić i Srića 2014:317). Odgajatelji mogu roditelje uključiti u donošenje odluka o sadržaju ili im čak omogućiti da sudjeluju u dramskoj izvedbi, oni će radije sudjelovati kada uočavaju da je njihov doprinos važan za uspjeh programa (Tankersley i suradnici, 2012).

Radionice

Radionice su „*tematski pripremljene grupne aktivnosti roditelja koje se realiziraju isključivo u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*“ (Skočić Mihić i Srića, 2016). Na tematskim radionicama se uglavnom izrađuju ukrasi ili igračke te često imaju ležernu atmosferu. Mjesto su gdje „*se roditelji imaju priliku bolje međusobno, razmjenjivati iskustva i razvijati osjećaj pripadnosti grupi, a uz to stječu uvid u razvojni status svoga djeteta*“ (Jeić, Smiljanić i Kuljašević 2013, prema Skočić Mihić i Srića, 2016). Radionice mogu biti i edukativnog karaktera, poput radionica u sklopu UNICEF-ove akcije Prve tri su najvažnije! Na kojima se roditeljima „*nastoji omogućiti usvajanje znanja i vještina kojima će razvijati potencijal svog djeteta s ljubavlju, omogućiti djeci da budu uspješna i zadovoljna, a društvu da bude zdravo i napredno*“ (UNICEF).

Izleti

Izleti „*grupne aktivnosti na kojima često sudjeluje većina roditelja djece iz odgojno-obrazovne skupine i ima za cilj međusobno upoznavanje roditelja, djece i odgajatelja u neformalnom okruženju*“ (Skočić Mihić, Srića, 2016). To su organizirana druženja djece, roditelja i odgajatelja u neformalnom okruženju, npr. na nekom posjedu ili izletištu. Oni su prilika da se svi sudionici međusobno povežu i izvan vrtića (Jeić, Smiljanić i Kušljević 2013, prema Skočić Mihić i Srića, 2016).

Radne akcije

Radne akcije u kojima roditelji volonterski sudjeluju organiziraju se s nekim ciljem, primjerice izradom vanjske kuhinje za igru s blatom. U takvim akcijama svi udružuju snage kako bi doprinijeli podizanju kvalitete rada u vrtiću ili poboljšali materijalno okruženje (Srića, 2014. prema Skočić Mihić i Srića, 2016).

Volontiranje

Volontiranje „*ima sličan karakter kao radne akcije, a nerijetko se realizira kroz individualno uključivanje roditelja u segmentu njegove ekspertize ili potencijala koje je spreman pružiti zajednici*“ (Skočić Mihić i Srića, 2016).

Kutić za roditelje

Kutić za roditelje ima višestruke funkcije. Odnosi se na oglasnu ploču ili svojevrsni pano za roditelje. On je otvoren prizor za svakog u odgojno-obrazovnoj ustanovi kako bi svi materijali na njemu bili lako dostupni i vidljivi. Kutić za roditelje smješta se uglavnom na samom ulazu u pripadajuću odgojnu skupinu kako bi pri dolasku djece i roditelja obavijesti bile lako vidljive i dostupne u svakom trenutku (Ljubetić, 2011). Osim obavijesti o roditeljskim sastancima i sl., roditelju su dostupne i informacije o samom odgojno-obrazovnom procesu. Kutić za roditelje može sadržavati izvješća o dostignućima djece u skupini te o njihovom rastu i razvoju.

Roditelji na taj način mogu svakodnevno pratiti rad odgojitelja i svoje djece. Tako mogu pratiti i svakodnevni napredak svog djeteta koji ih potiče da budu više uključeni i aktivni u suradnji s odgojno-obrazovnom ustanovom i njenim pripadnicima (Glavina 2018). Osim navedenog za roditelje su veoma važne informacije o promjenama odgojatelja o kojima svakako moraju biti obaviješteni. Na njemu se nalaze i razne obavijesti o nadolazećim izletima, blagdanima i raznim odgojno-obrazovnim zbivanjima. Sastavni dio kutića su i jelovnici koji su također veoma važna

informacija za roditelje. Odgajatelji mogu izvijestiti i svoje dojmove kao i dječje radove (Milanović 2014).

Što se tiče komunikacije u kutiću za roditelje, ona se uglavnom odvija jednosmjerno od odgajatelja prema roditelju, no to svakako ne isključuje mogućnost stvaranja dvosmjerne komunikacije (Rogulj 2018). Roditelji se također mogu uključiti u kutić kreiranjem istog sa odgajateljima.

Informiranje putem letaka

Oblik komunikacije je i informiranje putem letaka. „*Letak je sredstvo komunikacije koje sažeto ili opširno informira zainteresirane o pojedinoj temi i motivira ih na nova promišljanja, djelovanja i rasprave*“ (Milanović i sur, 2014:146). To može biti informiranje o, primjerice, prilagodbi, odvikavanju od pelena, području djetetova razvoja, sprečavanju neprimjerenih ponašanja ili bilo kojem drugom problemu ili temi važnoj za dob ili odgojnu skupinu (Milanović, 2014).

Komunikacija putem digitalne tehnologije

Danas uz tradicionalne oblike suradnje s roditeljima koristimo i digitalnu tehnologiju koja odgajateljima i roditeljima omogućuje brzu razmjenu informacija te povećava mogućnosti suradnje (Barnes, Allen i Jolly, 2016). Digitalna komunikacija može se odvijati putem društvenih mreža, mobilnih aplikacija, elektroničke pošte, web stranice odgojno – obrazovne ustanove te video i foto dokumentacije. Prednosti digitalne komunikacije su brzina, povoljan način komunikacije, trenutna razmjena informacija, ostaje trag komunikacije, a moguće je komunicirati u bilo koje vrijeme (Rogulj, 2018). Uz te prednosti postoje i nedostaci, jer nemaju svi roditelji pristup internetu ili računalo, neki od njih nisu informatički pismeni, prenošenje samo kratkih informacija koje roditelji propuštaju ne provjere li prečinac elektroničke pošte (Rogulj, 2018).

Postizanje partnerstva s roditeljima odvija na nekoliko razina - od ostvarene komunikacije pri dovođenju i odvođenju djeteta u vrtić i iz vrtića pa do savjetodavnog rada odgajatelja s roditeljima, koji je tek u povojima.

4. VJEŠTINE SAVJETOVANJA ODGAJATELJA U PRUŽANJU PODRŠKE RODITELJIMA

4.1. Vještine savjetovanja

Savjetodavni rad s roditeljima zakonski je propisan, a važnost pružanja potpore roditeljima istaknuta je u nacionalnim dokumentima (Nacionalna obiteljska politika Republike Hrvatske, 2003, Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2010, Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 1997, Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) i međunarodnim dokumentima (European Commission, 2011, Konvencija o pravima djeteta, 2001). Tako se navodi da *Uz obvezu neposrednog odgojno-obrazovnog rada s djetetom i skupinom djece, ostali poslovi odgajatelja obuhvaćaju, između ostaloga, i suradnju i savjetodavni rad odgajatelja s roditeljima*“ (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008, čl. 29).

Savjetovanje je *„posebna metoda pružanja pomoći trenutačno neuspješnim osobama u njihovu osobnom rastu, razvoju, sazrijevanju i prilagođavanju životnim uvjetima radi njihova osposobljavanja za samostalno rješavanje aktualnih i budućih problema*“ (Janković, 1997:15).

Hackney i Cormier (2012:2) savjetovanje definiraju kao *„primjena principa koji vrijede u području društvenog zdravlja, psihologije ljudskog razvoja korištenjem kognitivnih, emocionalnih, bihevioralnih i sistemskih intervencijskih tehnika koje utječu na klijentovu dobrobit, osobni rast i razvoj profesionalne karijere ali i na patologiju*“.

Savjetovanje je multidimenzionalan pojam koji se može opisati kao odnos, repertoar intervencija i psihološki proces“ (Nelson-Jones, 2007, prema Skočić Mihić i sur., 2013). *„U pedagoškom se pristupu savjetovanje definira kao planirana djelatnost utemeljena na znanstvenim spoznajama, povezana s općim ciljem uspješnosti svakog pojedinca za čiji je potpuniji uspjeh potrebna takva potpora*“ (Vuković, 2019).

Savjetodavni rad odgajatelja s roditeljima je *„višedimenzionalni razvojni proces koji započinje međusobnim upoznavanjem putem svakodnevnih susreta roditelja i odgojitelja, a puni opseg ostvaruje se u situacijama u kojima se svi dionici suočavaju s određenim odgojno-obrazovnim izazovima razvoja i odrastanja djeteta*“ (Stričević, 2011, prema Skočić Mihić i sur., 2013).

Vještine savjetovanja su simbioza vrijednosti, osobne etike, stručnog znanja i komunikacijskih vještina korištenih za davanje podrške mentalnom zdravlju i dobrobiti druge osobe (BACP, 2020:7). Korištenjem vještina savjetovanja odgajatelji mogu unaprijediti svoju komunikaciju s roditeljima i pomoći im da što bolje obavljaju svoj najvažniji posao – roditeljstvo.

Rogersov nedirektivni pristup ili „*klijentom vođena terapija*“ (Janković, 1997:27) u savjetovanju podrazumijeva da je osoba koja ima problem u središtu, kao i njene potrebe i mogućnosti. Takvo pristupanje savjetovanju jedino je „*dosljedno, humano, etično i u potpunosti zadovoljava danas važeće kriterije čovjekova dostojanstva i prava svakoga ljudskog bića na to dostojanstvo, bez obzira na njegovu uspješnost, obrazovanje ili materijalno stanje*“ (Janković, 1997:17).

Prema autoru Janković (1997), u savjetovanju postoje dva pristupa, direktivni i nedirektivni. Direktivni pristup podrazumijeva da savjetovatelj provodi promjene prema vlastitim odlukama i sukladno svom stručnom pristupu te uglavnom govori on. U direktivnom pristupu savjetovatelj je taj koji „*zna što je problem; određuje cilj i metode njegova rješavanja;*“ radi – rješava problem; „*zna*“ kada je problem riješen; „*ima*“ četiri petine teksta u dijalogu (Janković, 1997:26).

Suprotno direktivnom pristupu, nedirektivni pristup, dakle, u središte postavlja osobu, tj. subjekt savjetovanja i tada on „*zna što je problem („što ga boli“)* i o tome govori; odabire, definira i konačno postavlja ciljeve; odlučuje o promjenama i putu kojim će krenuti do njih, provodi pozitivne akcije; ostvaruje ciljeve koje je sam postavio“ (Janković, 1997:26). Savjetovatelj u ovom pristupu aktivno sluša, pita samo podrži, pomogne pri verbaliziranju, pomogne u razjašnjavanju problema i dolaženju do rješenja i sve to s uvažavanjem i bez nametanja (Janković, 1997:27). Klijent mora osjećati da ga savjetovatelj razumije, poštuje i podržava (Hackney i Cormier,2012:10).

Uspješnost savjetovanja ovisi o savjetovatelju. Savjetovatelj je „*osoba posebno osposobljena za primjenu ove metode – partnerom je u procesu savjetovanja* (Janković, 1997:28). Koliko će savjetovatelj biti vješt u obavljanju svog posla ovisit će o njegovim „*osobinama ličnosti; osobnom životno – etičkom usmjerenju; pripremljenosti, educiranosti i stalnom radu na sebi*“ (Janković, 1997:29).

Dansie (2019) za uspješno savjetovanje potrebno je imati vještine organizacije, donošenja brzih odluka, rješavanja problema i dobar smisao za humor. Prema autoru Janković (1997) vještine potrebne za vođenje savjetovanja su aktivno slušanje, empatičnost, poštovanje, tolerancija,

autentičnost, zainteresiranost i jasnoća. Jedna od najvažnijih vještina u procesu savjetovanja je vještina tišine – tada savjetovatelj daje priliku klijentu da razmisli ili ga potiče da nastavi govoriti (Hackney i Cornier, 2012). Sve ove osobine mogu se razvijati teorijskom pripremom, radom na sebi i vježbom koja u početku uključuje superviziju (Janković, 1997).

Hackney i Cormier (2012:10-12), u uspješnom savjetovanju često se ostvaruju ova četiri rezultata: *„klijenti počinju svoje teškoće i brige doživljavati kroz vrlo drukčije kontekste (...počinju prihvaćati odgovornost za sebe, svoje probleme i njihova rješenja); klijenti bolje razumiju sebe i pitanja koja ih muče (pošto počnu prikladnije gledati na uzroke svojih teškoća, klijenti ih često počinju bolje shvaćati ili steknu bolji uvid u njih); klijenti stječu nove reakcije na stara pitanja; klijenti uče razvijati djelotvorne odnose s drugim ljudima“*.

4.2. Pregled odabranih istraživanja

U istraživanju Sanja Skočić Mihić i sur. (2015) ispitivane su samoprocjenjene kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima među 136 zaposlenih odgajatelja u dobi od 22 do 60 godina s radnim stažom od 0 do 40 godina. Rezultati su pokazali da se oni osjećaju osrednje kompetentnima za savjetodavni rad s roditeljima, procjenjuju da imaju osrednja znanja i iskustva, uz vrlo malu educiranost za savjetovanje roditelja predškolske djece. Višu razinu samoprocjenjene kompetencije za savjetovanje roditelja imaju odgajatelji s više godina radnog iskustva koji su shodno tome starije kronološke dobi te s završenim inicijalnim dvogodišnjim obrazovanjem. Odgajatelji se osjećaju djelomično kompetentno za pružanje podrške roditeljima kroz savjetodavni rad jer studijski programi ne sadrže kolegij o savjetovanju, taj kolegij ponuđen je tek na diplomskom studiju kao izborni predmet u jednom semestru, a procjene njihove vlastite kompetencije u korelaciji su s njihovim radnim stažom i iskustvom.

U istraživanju o odgajateljima i njihovom savjetodavnom radu se (Skočić Mihić i sur., 2015) polazi se od hipoteze da se odgajatelji osjećaju djelomično kompetentnima za savjetodavni rad s roditeljima jer studijski programi ne sadrže kolegij o savjetovanju, taj kolegij ponuđen je tek na diplomskom studiju kao izborni, a procjene njihove vlastite kompetencije u korelaciji su s njihovim radnim stažom i iskustvom. Istraživanje je provedeno tijekom akademske godine 2010.2011. i 2011./2012. Skalom samopercipirane kompetencije ispitana su 136 zaposlenih odgajatelja (u dobi od 22 do 60 godina, s radnim stažom od 0 do 40 godina). Prvi stratum čine 72 odgojitelja studenta prve i druge generacije diplomskog sveučilišnog programa Rani i

predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, a drugi stratum čine 66 njihovih kolega koji ne pohađaju diplomski sveučilišni studij. Rezultati su pokazali da se oni osjećaju osrednje kompetentnima za savjetovadni rad s roditeljima, procjenjuju da imaju osrednja znanja i iskustva, uz vrlo malu educiranost za savjetovanje roditelja predškolske djece. Višu razinu samoprocijenjene kompetencije za savjetovanje roditelja imaju odgojitelji s više godina radnog staža koji su shodno tome starije kronološke dobi te s završenim inicijalnim dvogodišnjim obrazovanjem.

Cilj istraživanja o dominantnim etičkim pitanjima odgajatelja pri savjetovanju roditelja (Blanuša Trošelj i sur., 2016) bio je ispitati što to odgajatelji doživljavaju kao prijeporno u savjetodavnom radu s roditeljima. U istraživanju je sudjelovalo 5 odgajateljica i korišten je polustrukturirani intervju i analizirana 4 istraživačka pitanja. Odgajatelji su upitani „*Koja su dominantna etička pitanja s kojima se kao odgajatelji susrećete pri savjetovanju roditelja?*“, te analiza pokazuje tri dominantna područja etičke odgovornosti: etička odgovornost prema profesiji, etička odgovornost prema djeci i etička odgovornost prema roditeljima. Autori su očekivali da će se pojaviti i područje etičke odgovornosti prema zajednici i društvu, no nije (možda zbog uvijekženog stava kako su vrtići zatvorene zajednice). Kada je u pitanju etička odgovornost prema roditeljima, istraživanje pokazuje da odgajatelje brine privatnost i moguće zadiranje u privatni život obitelji, ponajviše zato što se često roditelji i odgajatelji poznaju i privatno. Također, odgajatelje brine na koji način nešto saopćiti roditelju, bez da ga povrijede. Odgajatelji se u svom radu susreću i sa situacijama za koje nisu sigurni trebali li ih prenijeti roditelju i na koji način.

U području etičke odgovornosti prema profesiji odgajatelji navode da im veliki izazov predstavljaju emocionalno stresne situacije, izloženost stresu, nemogućnost nošenja sa situacijom i emocionalne reakcije stručnjaka. Istraživanje pokazuje da se odgajatelji često pitaju „Jesam li dovoljno kompetentna da roditelje savjetujem?“

Istraživanje je „*potvrdilo važnost etičkog promišljanja odgojiteljeva posla, te još jednom istaknulo nedostatak etičkog znanja kao dio profesionalnog identiteta odgojitelja*“ (Blanuša Trošelj i sur., 2016:204).

Slijedeće istraživanje bavi se temom zadovoljstva roditelja (Skočić Mihić, Srića, 2016). „*Suradnja s roditeljima važna je komponenta suvremenog institucionalnog odgoja i obrazovanja i odnosi se na partnersko uključivanje roditelja u različite oblike suradnje*“ (Skočić Mihić i Srića, 2016:315). Cilj rada bio je istražiti „*učestalost i zadovoljstvo roditelja*

različitim oblicima suradnje i njihovu povezanost, te povezanost s sociodemografskim značajkama roditelja“ (Skočić Mihić i Srića, 2016:315). Na uzorku od 216 roditelja korištena je Skala učestalosti i zadovoljstva roditelja suradnjom sa odgajateljima. Rezultati istraživanja pokazali su visoku razinu zadovoljstva roditelja kada je riječ o suradnji s odgajateljima, oni koji učestalije sudjeluju izražavaju višu razinu zadovoljstva. Najčešće je to suradnja u vidu roditeljskih sastanaka, a najrjeđe u vidu volontiranja u odgojno-obrazovnoj skupini. Također, istraživanje je pokazalo kako nema osobitih razlika u odnosu na demografske značajke roditelja, osim što češće sudjeluju roditelji sa srednjom i nižom stručnom spremom, od onih koji su fakultetski obrazovani.

Moderno roditeljstvo prepuno je izazova, a jedna od obveza odgajatelja jest pružanje podrške roditeljima kroz razne oblike suradnje, što uključuje i individualne roditeljske sastanke. Cilj ovog istraživanja (Tadić i sur., 2016) bio je odrediti roditeljevu percepciju podrške koju mu puža odgajatelj tijekom individualnih sastanaka i da li je ista povezana sa roditeljevim zadovoljstvom suradnjom. U istraživanju je sudjelovalo 216 roditelja predškolske djece i korišten je upitnik. Rezultati istraživanja pokazali su da roditelji odgajatelje vide kao profesionalce koji im mogu pružiti potrebne informacije i savjete o djetetu u procesu odgoja i obrazovanja i da su zbog toga zadovoljni suradnjom s istima.

U istraživanju (Srok, Skočić Mihić, 2013) se propituju stavovi odgajatelja o djelotvornosti njihove suradnje sa članovima stručnog tima tijekom savjetovanja roditelja. Sudjelovala su 172 odgajatelja i korišten je anketni upitnik. Dobiveni rezultati pokazuju da 79% odgajatelja ima iskustvo u savjetovanju roditelja, da ih je 52% imalo pomoć stručnjaka pri savjetovanju i da ih je 45% tijekom studija bilo izloženo sadržajima vezanim za savjetodavni rad s roditeljima. Odgajatelji smatraju da stručni suradnici ne djeluju motivirajuće te da suradnju i razgovor s roditeljima ostvaruju samostalno. Većina odgajatelja izjasnila se da im savjetovanje pomaže u razvijanju partnerskih odnosa s roditeljima, da se u potrebi obraćaju stručnim suradnicima za pomoć, te da im isti tada pružaju pomoć u razvijanju partnerskih odnosa s roditeljima i savjetuju ih, no ne u zadovoljavajućoj količini i angažmanu. Odgajatelji kako je pomoć i podrška stručnog tima na deklarativnoj, a ne na djelotvornoj razini.

Cilj istraživanja (Skočić Mihić i sur., 2018) bio je istražiti odgajateljevu percepciju partnerstva roditelja i odgajatelja i utvrditi relaciju između socio-demografskih karakteristika roditelja i duljine razdoblja kojeg dijete pohađa predškolsku ustanovu. U istraživanju je sudjelovalo 271 roditelja predškolske djece, a za potrebe istraživanja dizajnirana je i korištena Skala roditeljske percepcije odnosa roditelja i odgajatelja. Istraživanje je pokazalo da roditelji prepoznaju da je

partnerstvo roditelja i odgajatelja na visokoj razini. Kapacitet njihovog razvijanja i održavanja partnerstva s odgajateljima razlikuje se s obzirom na njihovu razinu obrazovanja, vrijeme koje njihovo dijete pohađa vrtić i njihovu učestalost prisustvovanja roditeljskim sastancima. Zaključno, rad na podizanju kvalitete i stvaranje povjerenja između roditelja i odgajatelja trebali bi biti jedan od glavnih ciljeva predškolskih ustanova.

Istraživanje (Tatalović Vorlapić i sur., 2018) ispituje osobine ličnosti, profesionalno sagorijevanje i samoprocijenjene kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju, njihov odnos, te mogućnost predviđanja profesionalnog sagorijevanja odgajatelja temeljem njihovih osobina ličnosti i samoprocijenjenih kompetencija za rad s djecom s teškoćama u razvoju. U istraživanju su sudjelovala 203 odgajatelja. Mjerni instrumenti korišteni za ovo istraživanje su Petofaktorski upitnik ličnosti, Ljestvica samoprocjene kompetentnosti za rad s djecom s teškoćama u razvoju i Ljestvica profesionalnog sagorijevanja odgajatelja. Rezultati istraživanja pokazali su značajnu povezanost između profesionalnog sagorijevanja i neuroticizma te snižene ugodnosti. Osobine ličnosti, svjesnost otvorenost za nova iskustva te samoprocijenjena kompetentnost odgajatelja za rad s djecom s teškoćama nisu pokazala značajnu povezanost sa bilo kojom od dimenzija profesionalnog sagorijevanja. Također, istraživanje pokazuje kako radni staž i dob nemaju povezanost s profesionalnim sagorijevanjem. *„Sukladno provedenim i prikazanim korelacijskim analizama snižena razina samoprocijenjene kompetentnosti za rad s djecom s teškoćama i visoki neuroticizam su značajni prediktori svih dimenzija profesionalnog sagorijevanja, dok se ugodnost pokazala značajnim prediktorom samo za dimenziju profesionalne neispunjenosti“.* (Tatalović Vorkapić i sur., 2018:400).

Slijedeće istraživanje identificira i istražuje odgajateljevu percepciju potrebnih kompetencija za profesionalnu etiku u savjetodavnom radu s roditeljima (Skočić Mihić i sur., 2018). U istraživanju je sudjelovalo 11 zaposlenih odgajatelja, a sudjelovali su u dva intervjua u kojima su iznijeli svoja iskustva i percepcije o temi. Istraživanje je pokazalo da odgajatelji prepoznaju znanje, vještine i karakteristike ličnosti kao tri kompetencije potrebne za etičko donošenje odluka. Odgajatelji procjenjuju niskima svoje kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima, pogotovo kada su u pitanju zahtjevne i izazovne problemske situacije koje bi im bilo lakše razriješiti kada bi imali etičke norme.

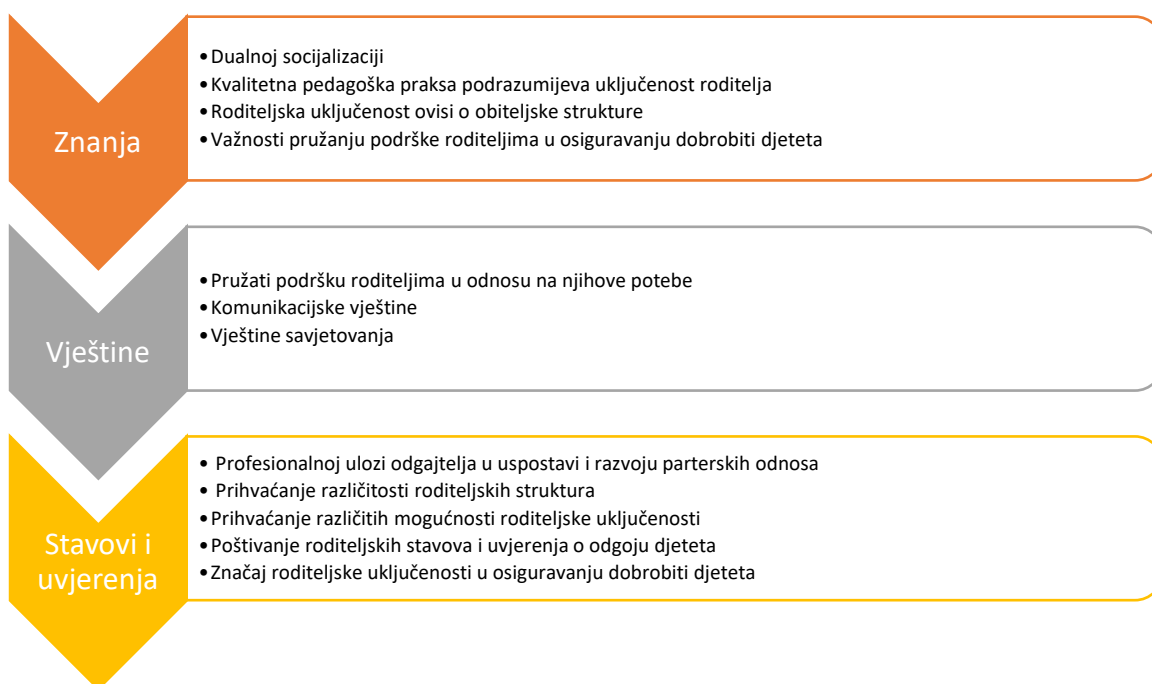
„Jednoroditeljske obitelji izložene su većim materijalnim, psihofizičkim i emocionalnim zahtjevima, te društvenim predrasudama i negativnim stavovima. U suvremenoj paradigmi ranog i predškolskog odgoja ističe se važnost pružanja podrške roditeljima, osobito roditeljima

koji imaju izraženije potrebe za društvenom podrškom“(Skočić Mihić, Košeto Kišić, 2019:126). Cilj ovog istraživanja (Skočić Mihić, Košeto Kišić, 2019) bio je ispitati stavove odgajatelja prema jednoroditeljskim obiteljima i utvrditi postoje li razlike među njima u odnosu na kronološku dob, radni staž i stručnu spremu odgajatelja, kao i iskustvo savjetovanja s roditeljima. U istraživanju je sudjelovalo 195 odgajatelja, a korištena je Skala stav odgajatelja prema jednoroditeljskim obiteljima. Pokazalo se da odgajatelji imaju pozitivan stav prema roditeljima koji roditeljsku ulogu obavljaju sami, te ukazuju na „*senzibiliziranost i profesionalizam*“ (Skočić Mihić i Košeto Kišić, 2019:126) prema istima. Nije utvrđena povezanost stava s dobi i radnim stažom odgajatelja, a odgajatelji koji izjavljuju da imaju iskustvo u savjetovanju roditelja smatraju da su jednoroditeljske obitelji izložnije većim zahtjevima u odnosu na odgajatelje bez iskustva.

5. STRATEGIJE ODGAJATELJA ZA POTICANJE RODITELJSKE UKLJUČENOSTI

Autorica rada u suradnji s mentoricom temeljem navedenih stručno-teorijskih spoznaja i zakonskih propisa sumirala je kompetencijski profil odgajatelja u uspostavi i razvoju partnerskih odnosa kao temelj za prikaz strategija odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti te ga prikazala na Slici 11.

Slika 11. Strategije odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti.

Slika 12. prikazuje kompetencijski profil znanja, vještina i stavova odgajatelja ključnih za uspostavu i razvoj partnerskih odnosa. Iz navedene slike vidljiva je kompleksnost profesionalne uloge odgajatelja u razvoju partnerstva s roditeljima u smislu potrebnih kompetencija.

Sukladno navedenoj shemi opisat će se uloga odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti prema ISSA-inim standardima kvalitete pedagoške prakse u području Obitelji i zajednice.

5.1. Uloga odgajatelja u poticanju roditeljske uključenosti

Jedno od mjerila kvalitete predškolskih ustanova jest upravo mogućnost i raznolikost načina sudjelovanja roditelja u radu i organizaciji predškolske ustanove. Uloga odgajatelja sve je kompleksnija i kako bi se prilagodila djetetu 21. stoljeća zahtijeva sve veću stručnost. Odgajatelj kao prvi odgojno-obrazovni profesionalac ima značajnu ulogu u pružanju podrške roditeljima u odgoju i obrazovanju.

U tablicama 1., 2. i 3. kroz ISSA-ine standarde i indikatore kvalitete u promicanju partnerstva navedeni su standardi kvalitete.

Tablica 1: Indikatori kvalitete standarda Odgajateljica promovira partnerstvo s obiteljima, te članovima obitelji i zajednice pruža niz prilika da se na različite uključe u učenje i razvoj djece.

Odgajateljica promovira partnerstvo s obiteljima, te članovima obitelji i zajednice pruža niz prilika da se na različite uključe u učenje i razvoj djece.

Odgajateljica poziva članove obitelji u grupu vodeći brigu o tome da se osjećaju dobrodošlima i pronalazi različite načine da sve obitelji uključi u odgojno-obrazovni proces.

Odgajateljica uključuje članove obitelji u zajedničko donošenje odluka vezanih za razvoj, učenje i socijalni život djece u grupi.

Odgajateljica uključuje članove obitelji u donošenje odluka koje se odnose na različita okruženja u kojima djeca uče.

Odgajateljica promovira partnerstvo s obiteljima, te članovima obitelji i zajednice pruža niz prilika da se na različite načine uključe u učenje i razvoj djece

Promoviranje partnerstva s obiteljima važno je prvenstveno zato što pridonosi usklađenosti između dva djetetova okružja – obiteljskog i vrtićkog. Roditelji i obitelj najvažnije su osobe u

djetetovom životu i oni oblikuju njegov sustav vrijednosti, a djetetovim polaskom u vrtić to čini i odgojno-obrazovna ustanova (Tankersley i sur., 2012). Istraživanja (Hoover-Dempsey i Sandler 1997, prema Tankersley, 2012) su pokazala da roditeljev doživljaj sebe i svojih roditeljskih sposobnosti utječe na to hoće li se i u kojoj mjeri uključiti u rad vrtića. Bez obzira na to, na njihovu odluku o uključivanju u najvećoj mjeri utjecat će „*osjećaj da ih vrtić istinski poziva da se uključe*“ (Tankersley, 2012:40), a najradije sudjeluju u donošenju odluka vezanih za kurikulum i određivanje razvojnih ciljeva za svoju djecu (Henderson i Mapp, 2022, prema Tankersley, 2012).

Prema Epsteinu (1995) postoji šest načina uključivanja roditelja poticanja suradnje i razvijanja partnerstva s roditeljima: *Roditeljstvo – pomoć roditeljima u usvajanju roditeljskih i vještina i boljem razumijevanju dječjeg razvoja, kako bi postali vještiji u kreiranju vlastitog obiteljskog okruženja koje potiče razvoj i učenje; Komunikacija – uspješno komuniciranje (vrtić s obitelji i obrnuto) o dječjem napretku i vrtićkom kurikulumu; Volonterstvo – omogućavanje obuke za uključivanje roditelja i drugih članova obitelji u volonterski rad u vrtiću i osiguravanje fleksibilnog rasporeda volontiranja; Aktivnosti roditelja kod kuće – davanje informacija i ideja za aktivnosti koje roditelji s djecom mogu provoditi kod kuće; Donošenje odluka – uključivanje roditelja i/ili članova obitelji u donošenje odluka koje se tiču vrtića; Suradnja sa zajednicom – integriranje usluga i resursa zajednice s resursima i uslugama koje pruža vrtić u cilju osnaživanja obitelji, obogaćivanja vrtićkog kurikuluma i unapređivanja dječjeg razvoja i učenja“ (Tankersley i sur., 2012:41).*

Odgajatelji moraju poštivati različitosti obitelji – neki od njih su samohrani roditelji, o nekoj djeci brinu bake ili djedovi ili pak žive u mnogočlanim obiteljima, neki od njih su jako mladi, neki stariji, u nekim obiteljima članovi obitelji imaju posebne potrebe ili neke specifične situacije. Sve se te obitelji trebaju osjećati pozvanima, dobrodošlima, i prihvaćenima te im se treba omogućiti da sudjeluju u radu vrtića na njima prihvatljiv i odgovarajući način. Odgajatelj može pomoću raznih tablica, anketa i razgovora saznati koje će načine uključivanja roditelju ponuditi. „*Odgajatelji idu korak dalje u svojoj praksi kad identificiraju prepreke većem uključivanju članova obitelji...na primjer, ukoliko članovi obitelji nisu školovani, tj. nemaju odgovarajuću razinu pismenosti, obratit će im se usmenim putem*“ (Tankersley i sur, 2012:43).

Prema UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta moraju se poštovati „*prava i odgovornosti roditelja na usmjeravanje i vođenje svoje djece...što znači uvažavanje i uključivanje roditelja i obitelji u pitanja odgoja i obrazovanja njihove djece*“ (Tankersley i sur., 2012:44). Odgajatelji trebaju s roditeljima uspostaviti djelotvornu komunikaciju, razmjenjivati informacije i

temeljem toga zajednički donositi odluke i „*graditi proces razvoja i učenja*“ (Tankersley i sur, 2012:44) te ih trebaju podržavati u „*ostvarivanju prava na sudjelovanje u rješavanju pitanja vezanih za razvoj i učenje njihove djece*“ (Tankersley i sur., 2012:44).

Odgajateljica može uključiti roditelje tako što će ih pozvati da „*sudjeluju u donošenju odluka o sadržaju i operacionalizaciji programa i u kreiranju vrtićkog okruženja za učenje*“ (Tankersley, 2012:46). Roditelji se mogu uključiti u vidu kreiranja pravila skupine, uređenju vanjskog prostora vrtića, odabiru tema projekata koje će odgajateljice s djecom raditi, u organizaciji sportskih aktivnosti i izleta. Naravno, prije toga odgajatelji se trebaju pobrinuti da su roditelji informirani o planovima predviđenim kurikulumom (Tankersley, 2012).

Tablica 2: Indikatori kvalitete standarda Odgajateljica koristi formalne I neformalne prilike za komunikaciju I razmjenu informacija s obiteljima

Odgajateljica koristi formalne i neformalne prilike za komunikaciju i razmjenu informacija s obiteljima.

Odgajateljica redovito komunicira s obiteljima o djeci, njihovom učenju i razvoju, zahtjevima kurikuluma i događajima u grupi.

Odgajateljica redovito komunicira s obiteljima kako bi što više saznala o porijeklu djece i stekla uvid u njihove jake strane, interese i potrebe.

Odgajateljica stvara različite prilike u kojima članovi obitelji mogu učiti jedni od drugih i međusobno se podržavati.

Odgajateljica čuva povjerljivost podataka o djeci i obiteljima.

Odgajateljica koristi formalne i neformalne prilike za komunikaciju i razmjenu informacija s obiteljima

Odgoj, obrazovanje i razvoj djece u korelaciji su s obitelji, što znači da ako želimo poticati isti, moramo ostvariti djelotvornu komunikaciju između vrtića i obitelji. „*Imati djelotvornu komunikaciju znači prepoznati primat djetetove obitelji, s članovima obitelji razvijati odnose koji se temelje na uzajamnom povjerenju i uvažavanju, uključivati članove obitelji u proces*

djetetovog razvoja i učenja, te ih pozivati da u potpunosti sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu koji se odvija u vrtiću“ (Tankersley i sur., 2012:49). Takva komunikacija pridonosi napretku i poboljšanju djetetovih postignuća (Epstein, 1995, prema Tankersley, 2012).

Odgajatelj treba roditeljima pružati osnovne i kompleksnije informacije o djetetu te biti spreman dati savjet, usmjeravati ih i koordinirati njihovim radom pojedinačno i u grupi te ostvariti brojne druge uloge (Valjan-Vukić, 2011).

Djelotvorna komunikacija osim djeci, pridonosi i roditeljima. Kada roditelji sudjeluju u radu vrtića i kada je ta suradnja kvalitetna, to utječe na njihovo zadovoljstvo te oni imaju osjećaj da ostvaruju kvalitetan odnos sa svojom djecom i da s sposobni pomoći svojoj djeci da napreduju (Hoover-Dempsey i Sander, 1997, Henderson i Mapp, 2002., prema Tankersley i sur., 2012).

Kako bi komunikacija s obiteljima bila djelotvorna, potrebno je da odgajatelj pažljivo sluša, uvažava roditelje te da se prema njima odnosi s poštovanjem i empatijom. Što bolje odgajatelj upozna obitelj djeteta, njihove vrijednosti, kulturu i običaje to će komunikacija s njima biti učinkovitija (Tankersley, 2012).

„Komunikacija s roditeljima jedan je od najvažnijih aspekata rada s djecom u vrtićima. Ukoliko je uspješna, tada će djeca, njihove obitelji i institucije zajedno rasti; ukoliko je loša i nezadovoljavajuća, to će rezultirati konfliktima i međusobnim optužbama“ (Tankersley, 2012:50). Važno je da su roditelji informirani o načinima na koje mogu komunicirati s odgajateljima (prilikom dovođenja i odvođenja djeteta u vrtić, putem elektronske pošte, telefonskih poziva, sastanaka...) i o zbivanjima u skupini.

Odgajatelji trebaju prikupljati informacije o djetetu od članova njegove obitelji kada god se za to ukaže prilika. Obitelj odgajatelju može prenijeti vrlo važne informacije koje će mu omogućiti da bolje razumije dijete i njegove potrebe te da blagotvorno utječe na njegov razvoj. Primjerice, odgajatelj u komunikaciji s roditeljima može saznati koje je nove vještine dijete savladalo, što ga posebno interesira u tekućem razdoblju, što se događa u roditeljskom domu te sukladno tome može prilagoditi i planirati aktivnosti. Na taj način i djeca osjećaju tu podršku jer ih *„odgajateljica bolje razumije i nudi im smislenija odgojno-obrazovna iskustva“ (Tankersley i sur., 2012:52).*

Obitelji mogu učiti jedna od druge te tako zajedno napredovati. Pristup odgajatelja prema roditelju se treba kontinuirano graditi i unapređivati. S obzirom na različitost obiteljskih kultura i načina obiteljskog funkcioniranja, najvažnije je upoznati svakog roditelja i dijete. Znanja o

obiteljskom funkcioniranju tome značajno doprinose u pripremi za komunikaciju i začetak partnerstva. Nakon upoznavanja i odabira primjerenog pristupa odgajatelj koristi znanja suradničkog dijaloga te aktivno sluša prilikom komunikacije s roditeljem. Odgajatelj treba imati na umu cilj koji se želi postići kako bi se zajedničkim trudom i radom došlo do ostvarivanja uvjeta koji osiguravaju dobrobit odgojno-obrazovne zajednice, roditelja i djeteta.

Odgajatelj im u tome može pomoći organiziranjem raznih radionica, druženja ili edukacija. Takva druženja mogu biti dobar način za motiviranje roditelja da se uključi u rad skupine. Također, ako procijeni da bi roditelji to mogli, odgajateljica ih može motivirati da sami osmisle i organiziraju druženje ili radionicu (Tankersley i sur., 2012).

Svaka obitelj ima pravo na privatnost i odgajatelj to mora poštovati. Ponekad će roditelji imati potrebu podijeliti s odgajateljima svoje osobne informacije ili probleme, a to mogu jedino ako imaju povjerenja u njega. Tada odgajatelj treba osigurati da se roditelji osjećaju sigurno. Važno je da odgajatelj takve informacije zadrži za sebe i da čuva povjerljivost svih informacija, osim ako je u pitanju zanemarivanje ili zlostavljanje djeteta (Tankersley i sur., 2012).

Tablica 3: Indikatori kvalitete standarda Odgajateljica koristi resurse zajednice i obiteljskih kultura kako bi podržala dječji razvoj i obogatila iskustvo učenja.

Odgajateljica koristi resurse zajednice i obiteljskih kultura kako bi podržala dječji razvoj i obogatila iskustvo učenja.

Odgajateljica vodi djecu u zajednicu i članove zajednice dovodi u vrtić kako bi potaknula socijalizaciju i učenje djece.

Odgajateljica pomaže obiteljima u pronalaženju potrebnih informacija, resursa i službi koje mogu pospješiti dječji razvoj i učenje.

Odgajateljica svoja znanja o obiteljima i lokalnoj zajednici ugrađuje u kurikulum i dječje iskustvo učenja.

Odgajateljica roditeljima i članovima obitelji pruža informacije i ideje za kreiranje poticajnog okruženja za razvoj i učenje kod kuće i pomaže im u osnaživanju roditeljskih kompetencija.

Odgajateljica koristi resurse zajednice i obiteljskih kultura kako bi podržala dječji razvoj i obogatila iskustvo učenja

Odgajateljevo sudjelovanje u životu njegove zajednice pojačava njegovu volju za razvijanje partnerskih odnosa s članovima iste. „*Kao posljedica partnerskih odnosa razvija se dobrobit, zadovoljstvo i demokratski odnosi u društvu*“ (Tankersley i sur., 2012:57). Značaj partnerstva odgojno-obrazovne ustanove i obitelji je nepobitan, a kada to partnerstvo uključuje i širu zajednicu, taj je značaj još veći, kao i korist za dijete. „*Djeca trebaju podršku roditelja, sigurno susjedstvo i brižne odgajatelje. Potrebni su im uzori koji će im pomoći razviti osjećaj građanske i društvene odgovornosti.*“ (Tankersley i sur., 2012:57).

„*Podržavajuće susjedstvo ključni je čimbenik dječje dobrobiti, jer se djeca razvijaju i uče kroz socijalne interakcije*“ (Tankersley i sur., 2012:58). Odgajatelji mogu uključiti zajednicu u rad vrtića na razne načine, primjerice, mogu pozvati razne gradske službenike u posjet skupini kako bi djeci približila posao kojim se bave i svoju ulogu u društvu. Također, odgajatelji mogu djecu voditi u posjete, primjerice pošti, muzejima, mogu organizirati razne akcije, primjerice, skupljanje igračaka za donaciju dječjem odjelu bolnice, skupljanje slikovnica za gradsku knjižnicu i slično. Kada djeca sudjeluju u radu zajednice ona „*se osjećaju dijelom zajednice, aktivnija su u procesu učenja, aktivnosti su im zanimljivije, povezuju iskustva učenja s onim što se događa u društvu, ponosna su na sebe i svoju obitelj, razumiju da su njihov dom, vrtić, škola i zajednica međusobno povezani, razvijaju se emocionalno i kognitivno jer su njihove potrebe bolje zadovoljene uz veće uključivanje odraslih*“ (Tankersley i sur., 2012:58,59).

5.2. Profesionalna obveza uspostave i razvoja parterskih odnosa s roditeljima

U suvremenom vrtiću „u fokusu odnos roditelja i odgajatelja, koji uz pretpostavku reciprociteta i ravnopravnosti doprinosi zajedničkim ciljevima uz podjelu odgovornosti“ (Višnjić Jevtić i sur., 2018:78).

Odgajatelj ujedno saznaje više informacija o odnosima u obitelji i samoj obiteljskoj kulturi iz koje dijete dolazi te time dobiva dodatne informacije o djetetovu ponašanju i načinu života. Velika je važnost tih informacija s obzirom da svaka obitelj kao i odgojno-obrazovna ustanova ima svoju kulturu i vrijednosti te upoznavanjem istih odgojitelj upoznaje dijete i lakše mu se prilagođava. Osim što će odgajatelj znati koji je prikladan pristup svakom djetetu, znati će i ponuditi aktivnosti koje će potaknuti svako dijete na ciljeve koje želi postići te time i potaknuti daljnji razvoj.

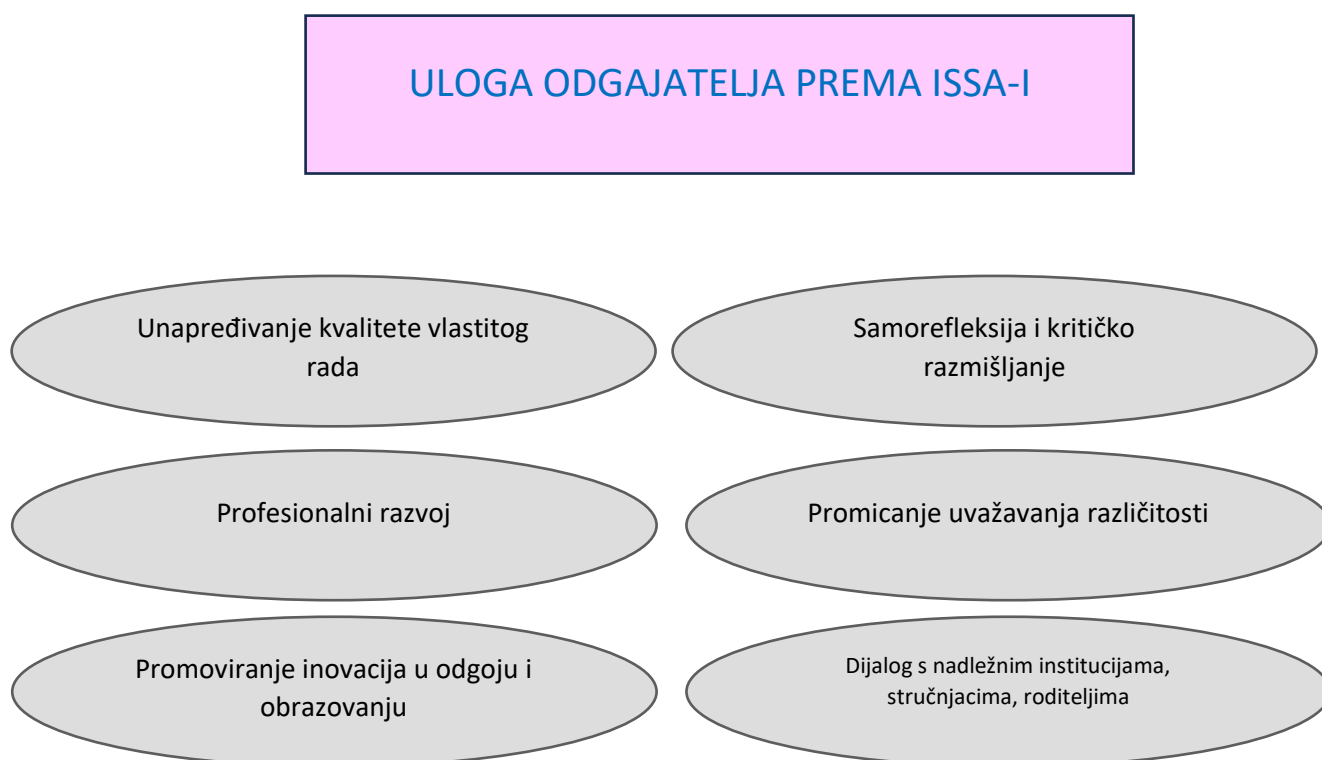
Potrebno je redovito izmjenjivati informacije o djetetu kako bi se zajednički rješavali izazovi u razvoju i odgoju djeteta. Pri tom je nužno da ta izmjena informacija ne ostane na nivou informacija o temeljnom fiziološkom funkcioniranju djeteta za vrijeme boravka u vrtiću, kao što je prehrana, dnevni odmor, podnošenje izvještaja o eventualnim ozljedama u vrtiću i slično.

Šagud (2012) navodi kako svaki roditelj ima svoja očekivanja i svoje zahtjeve, svoje razloge zašto dijete upisuje u vrtić. U tom odnosu bitna je zajednička intencija roditelja i odgajatelja o tome kakav vrtić žele, što očekuju od njega, pri čemu su uloge podijeljene. Za sve to potrebna je fleksibilnost odgajatelja, što podrazumijeva spremnost i sposobnost interveniranja u realnom kontekstu u kojem se od njega očekuje prilagodljivost u pristupu pedagoškoj praksi koja se temeljem kontinuiranog promatranja, procjenjivanja, organiziranja i reorganiziranja mijenja i modificira. To je sigurno jedna od nužnih osobina praktičara koji djeluje unutar odgojno - obrazovnog konteksta. Fleksibilnost koja označava otvorenost za promjene, učenje, praćenje i očekivanje mogućih novih smjerova u teoriji i praksi te spremnost na primjerene odgovore predstavlja obogaćivanje i osuvremenjivanje osobnih, stručnih i profesionalnih sposobnosti u procesu (Šagud, 2012).

5.3. Uloga odgajatelja u osiguravanju kvalitetne pedagoške prakse

Teorijski konstrukti ovog rada, vlastito iskustvo i praksa definiraju ulogu odgajatelja kao profesionalca usmjerenog na unaprjeđivanje kvalitete svoga rada kroz „*zagovaranje prava svakog djeteta na kvalitetan odgoj i obrazovanje; pristup profesionalnom razvoju u širem okviru na dijete usmjerene, interaktivne pedagogije; promoviranje inovacija u odgoju i obrazovanju; samorefleksiju i kritičko promišljanje vlastite prakse; posvećenost promicanju uvažavanja različitosti u otvorenom i demokratskom društvu; uključivanje u dijalog o kvalitetnoj pedagoškoj praksi s nadležnim institucijama, stručnjacima, roditeljima, nevladinim organizacijama, akademskom zajednicom, međunarodnim institucijama i na javnim forumima i konferencijama*“ (Tankersley i sur., 2012:4), što je prikazano na Slici 12.

Slika 12. ISSA-ina definicija uloge odgajatelja

Partnerstvo između vrtića, obitelji i zajednice „*unapređuje kvalitetu rada vrtića i vrtićku klimu, pomaže odgajateljima u njihovom radu, osigurava pomoć i podršku obiteljima, pozitivno utječe na razvoj roditeljskih vještina i liderstva i povezuje obitelj s drugima u vrtiću i zajednici*“ (Tankersley, 2012:59). Kako bi pomogli roditeljima, odgajatelji im trebaju pružiti podršku, izvore i informacije koje će im pomoći u razvijanju roditeljskih kompetencija. To može biti obavještanje roditelja o radionicama ili edukacijama za roditelje koje su im dostupne u njihovoj zajednici, povezivanje obitelji sa nutricionistom, socijalnom ili nekom drugom službom koja im je potrebna.

Kada djeca oko sebe vide svoju obitelj i zajednicu, ona razvijaju pozitivnu sliku o sebi. Odgajatelj može zatražiti roditelje da donesu obiteljske fotografije u skupinu, instrumente, slikovnice i razne druge stvari iz doma koje mogu potaknuti osmišljavanje novih aktivnosti. Može otići i korak dalje pa se uključiti u rad „*raznih organizacija (kulturnih, sportskih, volonterskih, religijskih, poslovnih, onih namjenjenih starijoj populaciji i sl.) koje mogu ponuditi kulturne, rekreativne i sadržaje kraćih programa koji će obogatiti dječje živote*“ (Tankersley i sur., 2012:61).

Poticajno i stimulirajuće okruženje kod kuće pozitivno utječe na postignuća djece (Tankersley i sur., 2012, prema Henderson i Mapp, 2004). Roditelji su prvi i najvažniji odgajatelji djeteta, a odgajatelji u vrtiću su tu da im pomognu i podrže ih u stvarnju poticajnog okruženja kod kuće jer oni imaju potrebna znanja i vještine o razvoju djeteta i procesu njegovog učenja. Najvažnije je da roditelj provodi kvalitetno vrijeme s djetetom kod kuće, da zajedno pjevaju, igraju se, pričaju priče, slažu kocke... Odgajatelji mogu pridonijeti na način da pozovu roditelje u grupu kako bi izmijenili iskustva s drugim roditeljima, mogu organizirati razmjenu i posudbu slikovnica ili igračaka i razne kreativne radionice (Tankersley, 2012).

Roditeljima je potrebno omogućiti provođenje vremena u skupini s djetetom kako bi ga mogao upoznati i u tom okružju te im ponuditi različite oblike sudjelovanja kako bi mogli učiti jedni od drugih i razmjenjivati iskustva (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015).

Autorica ovoga rada zaposlena je u Dječjem vrtiću Sisak stari i u svojoj praksi uključuje roditelje na različite načine. Roditeljima se nude različiti oblici suradnje kako bi mogli odabrati one koji im najviše odgovaraju. Također, dva puta u pedagoškoj godini roditelje rješavaju anonimne ankete o zadovoljstvu gdje ujedno mogu izraziti i predložiti po njima poželjne oblike uključivanja u odgojno-obrazovni proces.

U Dječjem vrtiću Sisak stari roditeljskim sastancima odazovu se gotovo svi roditelji, što je i za očekivati jer tamo dobivaju važne informacije, a svaki puta odgajateljice prikažu fotografije i video zapise djece kako provode aktivnosti. Razne kreativne radionice za vrijeme Božića, Uskrsa i ostalih blagdana također imaju dobar odaziv. Tamo roditelji izrađuju razne ukrase i uređuju vrtić skupa sa svojom djecom, razmjenjuju iskustva, upoznaju se i druže. Volontiranje u skupini nešto je zahtjevnije jer je potrebna priprema i ne osjeća se svatko spremnim za to, no svake godine nekoliko se roditelja odazove te provede cijelo dopodne u skupini s djecom. Tada roditelj u suradnji i uz pomoć odgajatelja osmisli i pripremi aktivnosti za taj dan te ih, također uz podršku odgajatelja. Djeca su tada posebno ponosna na svoje roditelje i uvijek se jako vesele danu volontiranja. Djeca se vesele i svečanostima na kojima ponosno mogu pokazati svoje talente i znanje koje su usvojili. Svečanostima uvijek prisustvuju svi roditelji, iznimno umjesto njih dođe neki drugi član obitelji, ali to je zaista rijetko. Individualni razgovori uglavnom nisu česti i događaju se kada postoji problem kojeg je potrebno riješiti. Isto tako, najčešće ih odgajatelji obavljaju sami, rijetko kada je potrebna pomoć stručnih suradnika.

Uvijek postoje i roditelji koji odbijaju suradnju te se ne uključuju u odgojno-obrazovni proces ni na koji način, bez obzira na pokušaje odgajatelja da ih motivira. Takvi su roditelji rijetka pojava i odgajatelji tada poštuju njihovu želju za neuključivanjem.

Moguće je zaključiti da nema nekog univerzalnog pravila kako uključiti roditelje u humanistički orijentiranu koncepciju dječjeg vrtića (Višnjić Jevtić, 2018), ostaje na odgajatelju da pronađe način.

5.4. Pružanje podrške roditeljima primjenom vještina savjetovanja

Odgovarajućim pristupom i postupcima prema roditelju razvijaju se partnerski odnosi temeljeni na povjerenju i partnerstvu.

U pristupu roditelju i olakšavanju samog pristupa pridonosi ukazivanje na činjenicu da je cilj odgajatelja olakšati roditelju njegovo odgojno djelovanje. Višnjić Jevtić (2018) navodi da *„pristup podrške koja nudi odgojiteljeve informacije o razvoju djeteta i njegovim interesima i načinima funkcioniranja u pojedinim situacijama pobudit će znatan interes u roditelju s ciljem utjecaja na razvoj i daljnjem prenošenju informacija“*.

Razgovor o napretku djeteta, ali i o mogućim problemima može poslužiti kao jedan od načina pristupa roditelju te kao poticanje komunikacije s roditeljem. Svakom daljnjom informacijom odgajatelj potiče komunikaciju i moguću suradnju s roditeljem.

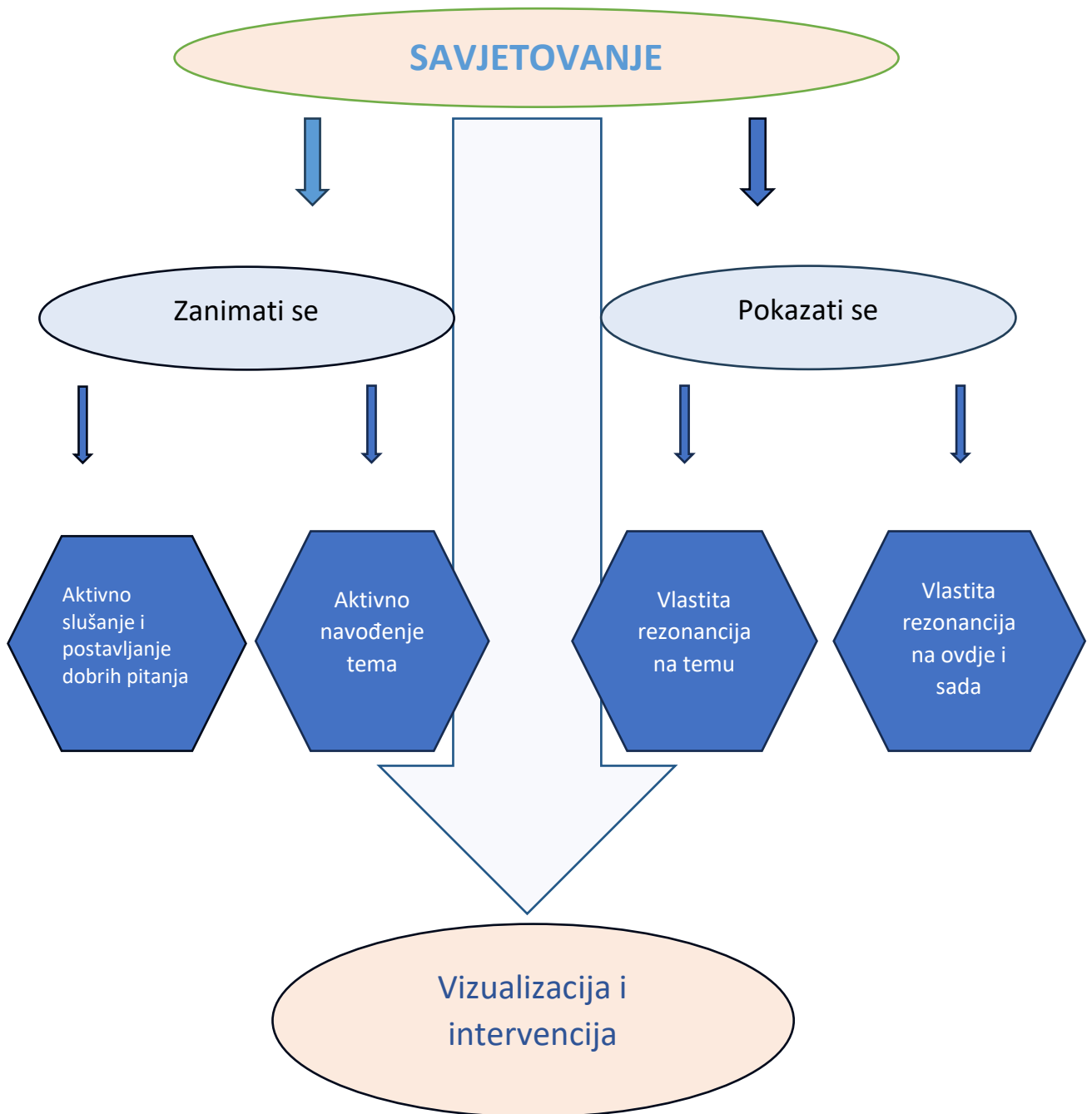
U pristupu roditelju važno je pokazati empatiju i razumijevanje.

Prilikom savjetovanja roditelja u vrtiću odgajatelj, koji je tada u ulozi savjetovatelja, treba primijeniti nedirektivni pristup, dakle treba imati na umu da roditelj nije pasivni primatelj savjeta, nego je on primarni odgajatelj svog djeteta. Odgajatelj mu treba pristupiti s poštovanjem njegovih prava, vrijednosti, kulture, običaja i specifičnosti njegove obitelji.

Moguća neznanja roditelja i upiti također su jedan od načina kojima odgajatelj može pristupiti i ponuditi moguća rješenja, a roditelju olakšati odgojno djelovanje u obiteljskom domu. Važno je shvatiti da je odgajatelj suučesnik u djetetovu odgoju i da može pružiti pomoć i podršku.

Odgajatelj mora biti spreman, senzibiliziran na potrebe obitelji te imati potrebna znanja i kompetencije za rad i savjetovanje s roditeljima. „Prema Benien (2006), osoba pri savjetovanju ne mora imati odgovor na svako pitanje i od nje se ne očekuje da zna sve, no trebala bi se *„odlikovati razjašnjenim savjetodavnim držanjem i fleksibilnim razumijevanjem uloge koje je svjesno svojih granica; poznavanjem faza savjetodavnog razgovora; provjerenim komunikacijskim ponašanjem“* što je prikazano na Slici 13.

Slika 13. Proces savjetovanja (prema Benien, 2006:161)

Prilikom razgovora s roditeljem, važno je da odgajatelj aktivno sluša, što znači da treba suzbiti svoju potrebu i nestrpljenje da iznese svoje mišljenje i viđenje situacije o kojoj je riječ. Mearns i Thorne (2009) naglašavaju i važnost empatije prilikom savjetovanja, tada se klijent/roditelj osjeća uvaženo i sigurno. Treba roditelju dati dovoljno vremena da polako i nesmetano kaže što želi, zatim je potrebno sažeti ono što je rečeno, kako bismo provjerili jesmo li dobro razumjeli. U vezi toga također mogu pomoći pitanja za razumijevanje problema: „Što je zapravo teško?,

Možete li navesti konkretni primjer?, Na koga se još odnose ta pitanja?, Koji su pokušaji rješavanja do sada poduzeti?, Kada se problem pojavljuje?“, pitanja o ciljevima: „Što želite postići?“, „Koji ćete učinak postići?“ te pitanja o mjerama: „Što bi bilo prvi mali korak k promjenama? (Benien, 2006). Nadalje, odgovatelj može dati vlastitu rezonanciju na temu na način da ponovi rečeno i da svoje viđenje, tj. pojasni svoje stajalište. To vodi vizualizaciji, koja je „moćno sredstvo“ pri rješavanju problema jer njome konkretiziramo i iznosimo vlastiti uvid problema i pomoću toga dogovaramo korake intervencije. (Benien, 2006).

Prilikom savjetovanja važno je poštovati moralna i etička pravila ponašanja, kao odgovatelj zadrži za sebe povjerljive informacije koje je roditelj s njim podijelio. „Termin „profesionalna etika“ odnosi se na ugovorena pravila, principe i standarde koji osiguravaju prihvatljivo ponašanje i definiraju poželjnu praksu u profesionalnom području“ (Corey i sur., 2005, Peck-Brown i sur., 2008, prema Blanuša Trošelj i sur., 2016:194). i podrazumijeva „pisana i nepisana te formalna i neformalna pravila ponašanja, upućuje na važnost, istaknutost i vjerodostojnost moralnih načela i njihove primjene unutar određene profesije“ (Vidanec 2011, prema Blanuša Trošelj i sur., 2016:194). „Obzirom da bi profesionalci trebali djelovati u interesu javnog dobra i na čast svoje profesije, profesionalna etika je nužnost, ali dar koji profesionalci ostvaruju u odnosu s društvom“ (Blanuša Trošelj i sur., 2016:194, prema Vidanec 2011).

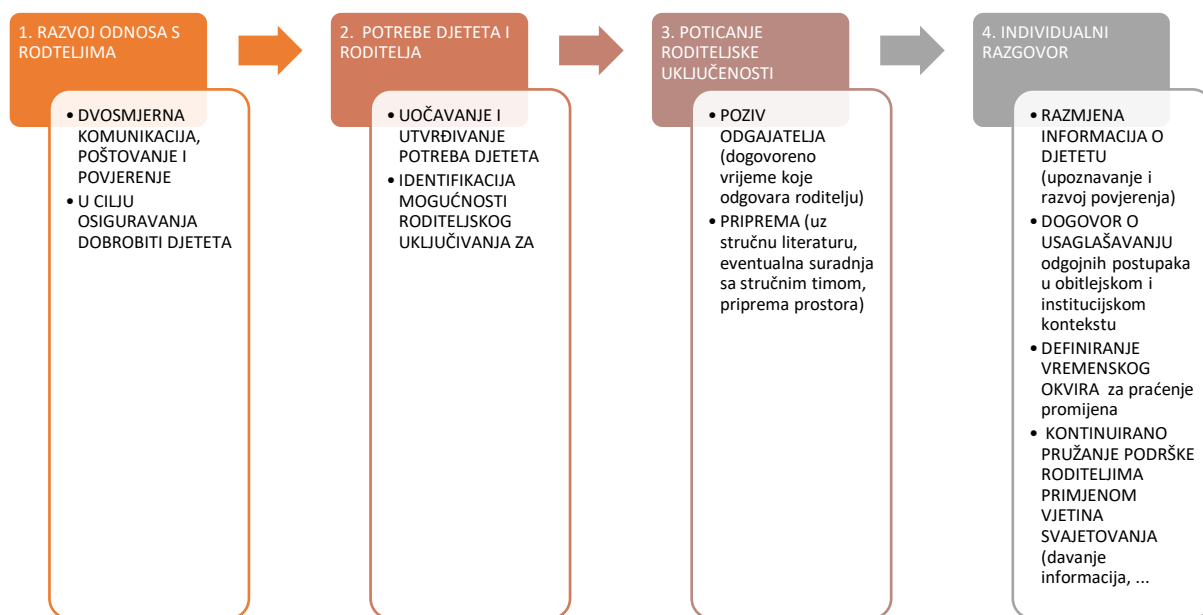
Kada se odgovatelj nađe u dvojbi i ne zna kako reagirati niti odgovoriti, rješenje može potražiti u Etičkom kodeksu. Etički kodeks ne nudi „gotova rješenja...on je alat koji vodi odgojitelja pri donošenju odluka u stvarnom svijetu djece, ustanove, zajednice, a teške odluke ne treba donositi ishitreno niti samostalno, već konzultirajući kolege profesionalce, stručni tim i vodstvo institucije“ (Blanuša Trošelj i sur., 2016:202). Dakle, u slučaju dvojbe odgovatelj može „primijeniti model za donošenje odluka...autora Freeman i Swick (2007) koji navode slijedeće korake: (1) identifikacija problema i dionika etičke situacije, (2) predviđanje to više moguće ishoda dilema, (3) referiranje na Etički kodeks, (4) primjenu Etičkog kodeksa“. “ (Blanuša Trošelj i sur., 2016:202).

5.5. Planiranje individualnih razgovora

Za potrebe ovog rada izrađena je shema provođenja individualiziranih razgovora u cilju razvoja partnerskih odnosa s roditeljima. Prvi oblik sheme osmislila je autorica ovog rada temeljem iskustva provođenja individualiziranih razgovora s roditeljima. U cilju oblikovanja sheme

stručno-teorijskim i znanstvenim spoznajama mentorica rada izv.prof. dr.sc. Sanja Skočić Mihić unijela je dopune. Na Slici 14. prikazana je shema provedbe individualiziranih razgovora kao strategije odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti u unaprijeđenu kvalitete pedagoške prakse.

Slika 14: Shema individualnog razgovora odgajatelja s roditeljima autorica Vorkapić i Skočić Mihić

Prikazan je proces kroz četiri koraka u provedbi individualnog razgovora odgajatelja s roditeljem.

Razvoj partnerskih odnosa s roditeljima počinje upisom djeteta u skupinu. Temeljem teorijskih spoznaja važno je da se odgajatelj usmjeri na razvoj partnerskih odnosa s roditeljima koje karakterizira dvosmjerna komunikacija, poštovanje i povjerenje. Roditelji i odgajatelji imaju zajednički cilj – dobrobit djeteta.

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015.) istaknuto je da „*otvorena, podržavajuća i ravnopravna komunikacija roditelja tj. skrbnika djeteta, odgajatelja i ostalog osoblja u ustanovi ima zajednički cilj: primjereno odgovoriti na individualne i razvojne potrebe djeteta i osigurati potporu njegovu cjelovitom razvoju*“.

"Komunikacija s roditeljima jedan je od najvažnijih aspekata rada s djecom u vrtićima. Ukoliko je uspješna, tada će djeca, njihove obitelji i institucije zajedno rasti; ukoliko je loša i nezadovoljavajuća, to će rezultirati konfliktima i međusobnim optužbama" (Tankersley i sur., 2012:50).

Kvalitetna komunikacija između obitelji i vrtića treba biti *"otvorena, podržavajuća i ravnopravna"*, a kako bi se ostvarila potrebna je *„obostrana spremnost na djelatno sudjelovanje“* (Nacionalni okvirni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:5).

Komunikacija podrazumijeva, osim uspostave odnosa, i njegov daljnji razvitak i održavanje (Rogulj, 2018).

U kvalitetnom partnerskom odnosu odgajatelji informiraju roditelje na različite načine, pružaju im podršku i osnažuju ih, prepoznaju i odgovaraju na potrebe i specifičnosti obitelji, te ih uključuju u donošenje odluka vezanih za odgoj i obrazovanje njihove djece.

U odgojno-obrazovnom radu odgajatelji se susreću s različitim razvojnim izazovima djece u kojima roditeljska uključenost može značajno doprinijeti pronalasku odgovora na iste te osiguravanju dobrobiti djeteta. Kada odgajatelj uoči specifične potrebe djeteta, tada će identificirati mogućnosti roditeljskog uključivanja u cilju za poticanje dobrobiti te planirati i inicirati uključenje roditelja. Odgajatelji pozivaju roditelje na sastanak i obavještavaju ih o temi razgovora (Rogulj 2018). Također, roditelji mogu izraziti potrebu za razgovorom. Nužno je osigurati umirujući prostor i vrijeme razgovora prilagoditi roditelju (Skočić Mihić, Srića, 2016). Priprema za razgovor s roditeljem mora biti pomno osmišljena te iziskuje određeno vrijeme planiranja i provođenja. Odgajatelj unaprijed planira tijek razgovora i njegove smjernice (Rogulj, 2018). Odgajatelj se informira o temi razgovora pomoću stručne literature, po potrebi uključuje i stručni tim u pripremu te priprema prostor u kojem će se razgovor održati. Slijedi individualni razgovor prilikom kojega roditelji i odgajatelj razgovaraju i razmjenjuju informacije stvarajući tako odnos povjerenja. Dogovaraju se i usuglašavaju u vezi postupaka u obiteljskom i institucijskom okruženju te definiraju vremenski rok praćenja promjene. Odgajatelji ostaju dostupni za kontinuirano pružanje podrške primjenom vještina savjetovanja.

Mnoge su pozitivne strane glede individualnog razgovora koje se mogu navesti, a njegov značaj proizlazi iz mogućnosti otvorenog razgovora odgajatelja i roditelja. Odgajatelj prilikom individualnog razgovora saznaje informacije koje roditelj vjerojatno ne bi iznio pred drugima i obrnuto. Roditelj saznaje više informacija o svome djetetu jer odgajatelj dijeli svoja zapažanja

o njemu, njegovu ponašanju, napretku ili zaostacima te u konačnici o samom razvoju koji prethodi svemu navedenom (Milanović i sur., 2014). Ukoliko postoji neki problem koji se tiče djeteta ili njegova ponašanja odgajatelj i roditelj nasamo mogu dogovoriti primjenu nekih postupaka koje smatraju prikladnima za djetetov napredak ili poboljšanje (Rogulj, 2018). Također, prilikom individualnog razgovora odgajatelj roditelju može prenijeti mnoga korisna znanja koja provodi prilikom svoga rada, a roditelju uvelike mogu pomoći kod kuće.

Odgajatelj mora istražiti sve odgojne utjecaje i odnose s djetetom kako bi mogao otkriti koji su to čimbenici koji su slični ili potpuno različiti od onih koje on zastupa i provodi, kako bi se mogli naći oni odgojni postupci koji će skladno djelovati u odnosu na dijete.

Ovako opisan izgleda kao da i nije neki osobito složen proces. Samo naočigled put je jednostavan. Zapravo je složen – najprije odgajatelji iniciraju suradnju, pažljivo promišljajući da u svom nastupu prema roditeljima ne budu nasrtljivi, agresivni, već da uvažavaju vrijeme koje je potrebno da roditelji steknu povjerenje.

Danas kada se predškolski odgoj i obrazovanje u Hrvatskoj nalaze u vrtlogu brojnih promjena (podizanje razine obrazovanja odgajatelja, usko povezivanje teorije i prakse usmjeravanjem odgajatelja na pedagoška istraživanja temeljena na vlastitoj praksi, novo razumijevanje – promjene paradigmi uzrokuju brojne promjene u svakom aspektu odgojno – obrazovne prakse), stvaraju se nove osobne paradigme. Novi zahtjevi, koje nameće nova praksa, tj. potreba korjenitog revidiranja dugogodišnjih uvjerenja i stavova, mogu izazvati različite "turbulencije" u svijesti odgajatelja što se nužno reflektira na njihovu pedagošku praksu. Te turbulencije su osnovni preduvjet za promjene. *"Nema evolucije koja nije istodobno dezorganizacija, ali i nova organizacija u svom procesu transformacije"* (Morin, 2002, prema Slunjski, 2009:107).

Iznad svega ovisit će o spremnosti odgajatelja na evaluaciju i mijenjanje osobnih paradigmi kao temeljnog preduvjeta za uključivanje roditelja u neposredni odgojno – obrazovni proces i to u ulozi ravnopravnih partnera - suradnika.

5.6. Prikaz konkretne situacije iz prakse rada

Prvi korak – razvoj odnosa s roditeljima

Djevojčica L.B.(1,9 godina) ide u vrtić od svojih navršениh 13 mjeseci. Prilagodba na vrtić bila je uspješna. Roditelji su sudjelovali u odgojno obrazovnom procesu prisustvovanjem roditeljskom sastanku, radionici povodom Božića i sakupljačkim aktivnostima. Odgajateljice procjenjuju da su s roditeljem uspostavili međusobno povjerenje i poštovanje.

Drugi korak – potrebe djeteta i roditelja

Tijekom prošlog tjedna L.B. četiri je puta ugrizla drugo dijete, o čemu su roditelji svaki puta bili obaviješteni. Iako je to dob djeteta u kojoj ono još uvijek istražuje ustima i često komunicira neverbalno te su ugrizi ponekad oblik takve komunikacije, intervencija s ciljem sprečavanja daljnjih ugriza je potrebna.

Treći korak – poticanje roditeljske uključenosti

Nakon svakog ugriza roditelji djece su obaviješteni, no s obzirom na to da se ugriz ponovio četiri puta, odgajateljice skupine uvidjele su potrebu za individualnim razgovorom. Odlučile su potaknuti roditelje na uključivanje u isti.

Odgajateljica slijedeće jutro pri dolasku djevojčice L.B. poziva roditelje na individualni razgovor kako bi razgovarali o situaciji i pronašli brzo i efikasno rješenje. Odgajateljica poziva oba roditelja, no oni se odlučuju da će doći samo majka jer će otac ostati kod kuće s djetetom. Majka odabire vrijeme sastanka, slijedeći petak (za tri dana) u 17.00 sati i odgajateljice joj se prilagođavaju.

Odgajateljice se slijedeći dan nakon efektivnog rada u skupini pripremaju za individualni sastanak. Koriste metodu „oluje ideja“ u potrazi za rješenjem. Pripremile su se i uvidom u stručnu literaturu: „Izgubljena umjetnost odgajanja“, M. Doucleff; „Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi“, M. Čudina Obradović i suradnici; „Kurikulum za jaslice“, E.S.Szanton).

S ovom su se problemskom situacijom susrele već nekoliko puta tijekom svoga radnog staža te se procjenjuju kompetentnima provesti samostalno bez stručnog tima individualizirani razgovor s roditeljem. Procijenile su da će se majka osjećati opuštenije s odgajateljima nego bi se osjećala da su uključeni i drugi za majku nepoznati članovi stručnog tima. pomoć i

intervenciju članova stručnog tima traže u situacijama u kojima se procjenjuju dovoljno kompetentnima samostalno rješavati s roditeljima. nije potrebna nego će problem riješiti same s roditeljima (mišljenja su da se roditelji osjećaju

Odgajateljice se dogovaraju kako će informacije priopćiti roditelju i kako će raspodijeliti poslove pripreme. Jedna prostor prije sastanka, a druga razvojnu mapu i radove djeteta.

Na sam dan individualnog sastanka odgajateljica se pobrinula da je soba čista, uredna, ugodno osvijetljena i prozračena. Na stol u sredini sobe postavila je vazu s cvijećem iz vrtićkog vrta, a u pozadini je svirala opuštajuću instrumentalnu glazbu. Druga odgajateljica donijela je materijale i letak na kojem stoje kratke informacije vezane za temu ugriza kod djece jasličke dobi.

Odgajateljice su pripremljene sačekale majku na vratima sobe dnevnog boravka. Na razgovor su suprotno najavi došla oba roditelja jer su uspjeli organizirati čuvanje svoga djeteta.

Četvrti korak – individualni razgovor

Odgajateljice ih srdačno pozdravljaju i kao uvod im pokazuju razvojnu mapu i nekoliko fotografija djeteta u aktivnostima i interakciji s drugom djecom. Ističu jake strane njihova djeteta, a zatim prelaze na problem. Pozivajući se na stručnu literaturu i primjere iz prakse, objašnjavaju roditeljima da se vjerojatno radi o fazi koja će proći, kako su ugrizi česti i još uvijek primjereni za dvogodišnjake, te kako djeca te dobi ne razumiju da ugriz boli. No važno je reagirati i djetetu jasno dati do znanja da se radi o nepoželjnom ponašanju. Roditelji izražavaju svoju zabrinutost.

Odgajatelji im nude na posudbu terapeutsku slikovnicu „Kad je ljut, nilski konjić grize“ (T.Gjurković i T.Knežević) i savjetuju im da ju čitaju djetetu te da razgovaraju s njom – da joj objasne kako ugrizom ozljeđuje i nanosi bol drugom djetetu, da je upitaju kako bi se ona osjećala da nju netko ugrize te da je upute da ako joj nešto smeta kaže „ne“ umjesto da ugrize. Roditelji su suradljivi i reagiraju pozitivno. Dogovaraju se da će i odgajateljice na isti način djelovati u vrtiću. Odgajateljice predlažu vremenski rok od dva tjedna, tada će ponovno razgovarati o situaciji. Pretpostavljaju da će intervencija roditelja i odgajatelja polučiti uspjeh, u protivnom će dogovoriti slijedeći individualni razgovor. Roditelji su se složili. Razmijenili su još nekoliko riječi s odgajateljicama, zahvalili se na njihovom trudu i pozdravili se.

Odgajateljice završavaju individualni razgovor u pozitivnom tonu. Daju roditelju do znanja da su i dalje dostupne za pružanje podrške.

6. ZAKLJUČAK

U suvremenom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju odgojno-obrazovni rad usmjeren je na poticanje optimalnog rasta i razvoja djeteta i njegovih potencijala, a ako se djetetov razvoj odvija simultano u primarnom obiteljskom i institucijskom vrtičkom kontekstu ključno je razvijati suradnju i partnerstvo s roditeljima. *Potreba stvaranja višeslojnih odnosa potpore i pomoći roditeljima rezultat je novih paradigmi djeteta, djetinjstva i obitelji*“ (Bašić, 2011.; Lines, Miller i Arthur-Stanley, 2010.; Maleš i Kušević, 2011.; Petrović-Sočo, 2011).

Dječji vrtići trebaju stvarati uvjete za poticanje roditeljske uključenosti, primjerice provođenje vremena sa svojim djetetom u skupini, sudjelovanje u odgojno – obrazovnom radu i planiranju istog ili sudjelovanje u oblikovanju vizije vrtića.

Suradnja odgojno-obrazovne ustanove i obitelji zakonski je propisana našim nacionalnim dokumentima: Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (2002), Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe (2008), Nacionalnim okvirnim kurikulumom za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011) i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). U svim navedenim zakonskim dokumentima naglašena je važnost suradnje s roditeljima i na temelju istih svaki dječji vrtić donosi i svoj kurikulum ustanove.

U stručnoj literaturi spominju pojmovi suradnja, uključenost, podrška i partnerstvo. Partnerstvo je poželjan izraz jer predstavlja najvišu razinu i odnos koji se temelji na ravnopravnosti, kvaliteti i kontinuiranom radu na zajedničkom cilju – dobrobit djeteta.

Za postizanje partnerstva i uključivanje roditelja u odgojno – obrazovni rad predškolske ustanove nije moguće unaprijed odrediti načine kako uključiti roditelje i pripremiti odgajatelje za partnerstvo među njima, odgajatelj sam mora pronaći načine uspostave suradnje i partnerstva.

Partnerski odnos obitelji i vrtića počinje počinje djetetovim polaskom u vrtić. Najčešći oblici partnerstva su razmjenjivanje kratkih, svakodnevnih informacija „na vratima“, individualne razgovore, roditeljske sastanke, svečanosti i priredbe, izleti, radne akcije, kutić za roditelje, informiranje putem letaka, volontiranje i komunikacija putem digitalne tehnologije. Najučinkovitiji oblik je individualni razgovor jer pruža privatnost roditelju i odgajatelju.

Prilikom individualnog razgovora odgajatelj može pružiti podršku roditeljima primjenom vještina savjetovanja. Kao i obveza razvoja partnerstva s roditeljima, i savjetodavni rad s roditeljima je također propisan nacionalnim dokumentima: Nacionalna obiteljska politika Republike Hrvatske, 2003., Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2010., Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, 1997., Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) i međunarodnim dokumentima: European Commission, (2011), Konvencija o pravima djeteta, (2001). Korištenjem vještina savjetovanja odgajatelji mogu unaprijediti svoju komunikaciju s roditeljima i pomoći im da što bolje obavljaju svoj najvažniji posao – roditeljstvo. Preporuka je prilikom savjetovanja koristiti nedirektivni pristup jer on stavlja u središte osobu, njene potrebe i mogućnosti. Takav pristup je human, etičan i vodi računa o dostojanstvu čovjeka a savjetovatelj aktivno sluša, podržava, pomaže pri verbaliziranju i razjašnjavanju problema.

Prema ISSA-i (Međunarodna udruga Korak po korak) uključivanje obitelji i zajednice u odgojno-obrazovni proces jedna je od temeljnih postavki. Prepoznato je da rana uključenost roditelja u ima pozitivne učinke na njegov razvoj.

Kompetencijski profil odgajatelja u poticanju, uspostavi i razvoju suradnje i partnerskih odnosa s roditeljima uključuje strategije: znanja, vještine, stavove i uvjerenja. Promoviranje partnerstva s obiteljima važno je prvenstveno zato što pridonosi usklađenosti između dva djetetova okruženja – obiteljskog i vrtićkog. Odgajateljica potiče partnerstvo s obitelji pronalazeći načine kako da uključi sve članove obitelji u odgojno-obrazovni proces. Pri tome poštuje obiteljske različitosti i intenzitet uključenosti obitelji u rad vrtića o kojem roditelji i obitelj odlučuju.

Komunikacija između roditelja i odgajatelja treba biti dvosmjerna i odvijati se redovito. Kako bi komunikacija s obitelji bila učinkovita, potrebno je da odgajatelj pažljivo sluša, uvažava roditelje te da se prema njima odnosi s poštovanjem i empatijom. Što bolje odgajatelj upozna obitelj djeteta, njihove vrijednosti, kulturu i običaje to će komunikacija s njima biti učinkovitija.

Odgajatelji trebaju uključiti zajednicu u rad vrtića na razne načine. Odgajatelji mogu pozvati razne gradske službenike u posjet skupini kako bi djeci približila posao kojim se bave i svoju ulogu u društvu, posjet pošti, muzeju, organiziranje raznih sakupljačkih akcija i slično djeci će dati osjećaj pripadnosti zajednici. Tada su djeca ponosna na sebe i aktivnija su u procesu učenja.

Strategije odgajatelja za poticanje roditeljske uključenosti nisu samo taktika, već pravi korak prema stvaranju obrazovnih sustava koji cijene i podržavaju obitelji kao ključne partnere u

razvoju djece. Njena primjena donosi koristi ne samo za pojedince, već i za cijelo društvo koje se temelji na zajedničkom angažmanu i podršci.

LITERATURA

1. Benien, K. (2006). Kako voditi teške razgovore, Zagreb: Erudita
2. Blanuša Trošelj, D., Mikelić, K., Skočić Mihić, S. (2016) Kompetencijski pristup kvaliteti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja *Dominantna etička pitanja odgojitelja pri savjetovanju roditelja (193-207)* Pula: Dječji vrtić Medulin
3. Brajša-Žganec, Andreja ; Lopižić, Josip ; Penezić, Zvezdan (Ur.) (2014) *Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva* Suvremena psihologija (1331-9264) 18 (2015), 2; 221-228
4. Čudina Obradović, M. i suradnici (2004) Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
5. Doucleff, M. (2023) Izgubljena umjetnost odgajanja, Zagreb: Harfa
6. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, pribavljeno 1.7.2023. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html
7. Edwards, O. W- (2001) *Grandparents raising grandchildren* pribavljeno 6.6.2013. sa <https://psycnet.apa.org/record/2015-33220-013>
8. Erdeš Babić, N. (2022.) Suvremeni koncept obitelji i djetinjstva u zbornik radova: Zbornik-radova-Prvog-znanstvenog-kolokvija-Poslijediplomskog-svucilisnog-studija-Pedagogija i kultura suvremene škole, Filozofski fakultet, Osijek, 2022
9. Eret, L. (2012) Odgoj i manipulacija: razmatranje kroz razvojnu teoriju ekoloških sustava *Metodički ogledi, 19 (2012) 1, 143-16*
10. Evans, O. G. (2023) Bronfenbrenners Ecological Systems Theory, Simply Psychology, pribavljeno 3.8.2023. sa [Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory - Simply Psychology](#)
11. Gluščić, J., Pustaj, M. (2008) Roditelj, dijete, odgojitelj: priručnik za roditelje i odgojitelje: Vlastita naknada: Jasenka Gluščić
12. Hackney, H. i Cormier, S. (2012.). Savjetovatelj- stručnjak. Jastrebarsko: Naklada Slap
13. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje pribavljeno 10.4.2023. sa <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44557>
14. Jančić, A., Jurišić K., Lončarić, A(2019) *Postmoderna i promjene u braku i obitelji: Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, Vol. 3 No. 3.*
15. Janković, J. (1997.). Savjetovanje nedirektivni pristup. Zagreb: Alinea

16. Kregar, J. (1994) Promjene u strukturi obiteljskih zajednica: *Revija za sociologiju*, (211-224)
17. Klišanić, A., Vrsalović Nardelli, I. (2021) Suvremeno shvaćanje djeteta unutar institucijskog konteksta u Hrvatskoj UDK: 37.014 (497.5)
18. Kompetentan učitelj 21. stoljeća, pribavljeno 8.7.2023. sa <https://www.korakpokorak.hr/materijali/kompetentni-ucitelji-21-stoljeca>
19. Kurikulum Dječjeg vrtića Sisak stari
20. Ljubetić, M. (2007) *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
21. Ljubetić, M. (2011) *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole – vježbe, zadatci i primjeri*. Zagreb: Školska knjiga.
22. Ljubetić, M (2011) Filozofija roditeljstva – obiteljsko ili društveno pitanje? *Pedagoška istraživanja*, 8 (2) 288-290
23. Maleš, D. (1988) *Obitelj i uloga spolova – Utjecaj roditelja na usvajanje uloge spola kod djece*. Zagreb: Školske novine
24. Maleš, D. (2011) *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultete sveučilišta u Zagrebu
25. Mavračić Miković, I. (2019) Didaskalos: Časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, Vol.3 No. 3. *Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću (str. 69-84)*
26. Mearns, D., Thorne, B. (2009.) Zagreb: Naklada Slap
27. Milanović, M. i suradnici (2014). *Pomozimo im rasti: Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
28. Miljak, A. (1996) *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica: Persona
29. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, pribavljeno 14.4.2023. sa <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje/128>
30. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, pribavljeno 11.4.2023. sa <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>

31. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, pribavljeno 10.4.2013. sa http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
32. Obiteljski zakon, pribavljeno 12.5.20123. sa <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>
33. Pećnik, N., Starc, B. (2010) Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece, Zagreb: Ured Unicefa za Hrvatsku
34. Petrović – Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikulumu ranog odgoja. *Pedagogijska istraživanja, Vol.6 No.1-2*
35. Petrović – Sočo, B. (1995) Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja, Vol. 4 No. 4-5 (18-19), 1995.
36. Petrović – Sočo, B. (2013) Razvoj modela kurikulumu ranoga odgoja i obrazovanja. *Dijete, vrtić, obitelj, broj 7, proljeće 2013.*
37. Programsko usmjerenje (1991) *Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture*, br. 7/8
38. Skočić Mihić, S., Blanuša Trošelj, D., Katić, V. (2013) *Odgojitelji predškolske djece i savjetodavni rad s njima (str. 385-400)* Napredak 156(4)
39. Skočić Mihić, S., Blanuša Trošelj, D., Mihelić, K. (2018) Reaching Horizons in Contemporary Education *Preeschool teachers competencies for professional ethics in parents counselling (str. 49-63)*
40. Skočić Mihić, S., Košeto Kišić, M. (2019) Sodobni pristopi poučavanja prihajaj generacij *Stavovi odgajatelja prema jednoroditeljskim obiteljima (str. 126-138)*
41. Skočić Mihić, S., Srića, S (2016) Sodobni pristopi poučavanja prihajaj generacij *Jesu li zadovoljniji roditelji koji češće surađuju s odgajateljima? (str.315-327)* Ljubljana: Eduvision
42. Skočić Mihić, S., Vlah, N., Bošnjak, A. (2018) *Parental Perception of Parent-Teacher Partnerships in Croatian Preschool Institutions* Croatian Journal of Education Vol.20; Sp.Ed.No.3/2018, str. 199-215 Preliminary communication
43. Srok, N., Skočić Mihić, S. (2012) *Dijete, vrtić, obitelj* br. 70 *Odgajatelji i stručni suradnici u savjetodavnoj ulozi*
44. Slunjski, E. Postizanje odgojno-obrazovne prakse vrtića usklađene s prirodom djeteta i odraslog *Život i škola*, br. 22 (2/2009.), god. 55., str. od 104-115
45. Szanton, E. S. (2000) Kurikulum za jaslice, Zagreb: Korak po korak

46. Šagud, M. (2015) *Contemporary Childhood and the Institutional Context*, Vol.17; Sp.Ed.No.1/, 265-274, pribavljeno 7.7.2023. sa <https://hrcak.srce.hr/137691>
47. Tadić, M., Skočić Mihić, S., Srića, S. (2016) *Parenting support by preschool teachers and parental satisfaction with the cooperation*, Pula: Dječji vrtić Medulin
48. Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, S., Rimkiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić Z. i Vonta, T. (2012.) *Teorija u praksi – priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*“ Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po Korak
49. Unicef – rani razvoj djece, pribavljeno 9.7.2023. sa <https://www.unicef.org/croatia/rani-razvoj-djece>
50. Višnjic Jevtić, A. (2018.) Suradnički odnosi odgojitelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U A. Benčec Nikolovski (ur.), *Izazovi suradnje - Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Str. 77 - 104. Zagreb: Alfa d.d.
51. Višnjic Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018) *Izazovi suradnje - Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa
52. Vuković, N. (2019) *Bjelovarski učitelj: Časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 24 No. 1-3 *Rad školskog pedagoga na savjetovanju učitelja i pružanju podrške na profesionalnom razvoju (str. 14-26)*
53. Tatalović Vorkapić, S., Skočić Mihić, S., Josipović, M.(2018) *Ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja* Soc. psihijat. Vol. 46 No. 4, str. 390-405.
54. Zakon o socijalnoj skrbi, pribavljeno 1.7.2023. sa <https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>
55. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, pribavljeno 1.7.2023. sa <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>